

NOTES : 8

POLÍTICA D'UN CONFLICTE

Tendències polítiques i sindicals a La Garriga
durant la Guerra Civil.

Patricia Bassa Gutiérrez
I.E.S. Manuel Blancafort
2n batxillerat
30 de gener de 2001

La política es casi tan emocionante como la guerra y no menos peligrosa. En la guerra podemos morir una vez; en la política, muchas veces.

Sir. Winston CHURCHILL

SUMARI

	Pàgines
1. Introducció	pàg.3
2. Hipòtesi i metodologia	pàg.5
2. Context històric: Espanya i Catalunya	pàg.6
4. Cos de l'Estudi	
4.1. Estructura social i política a La Garriga durant la guerra	pàg.35
4.2. Fitxes de les organitzacions polítiques i sindicals a Catalunya i La Garriga durant la guerra civil	pàg.43
5. Conclusions	pàg.59
6. Valoració personal	pàg.65
7. Bibliografia	pàg.66
8. Annex documental	pàg.67

Generalitat de Catalunya
IES M. BLANCAFORT
La Garriga

30 Gener 2001

Data

Entrada núm.

23

Sortida núm.

1. INTRODUCCIÓ

Reflexionar sobre tots els esdeveniments iniciats ara fa setanta anys en la nostra història, és un tema que m'ha apassionat sempre. Personalment m'interessa perquè la història és l'únic mitjà que tenim per conèixer el nostre passat: els nostres bons fets i també els nostres errors. La sort d'aquest període és que encara tenim persones que l'han viscut, per tant, és una història pròxima a nosaltres però que ens ha marcat especialment.

L'etapa de la Guerra Civil és un moment de la nostra vida important. Nosaltres som fills i nets d'aquelles circumstàncies tan irrevocables, que portaren als nostres avantpassats a actuar com ells consideraren millor i a donar un rumb en les nostres memòries.

Parlar de la Guerra Civil és encara, avui en dia, un tema dolorós i poc acceptat. Ja que durant la guerra moltes famílies van perdre éssers estimats, o simplement poca gent va entendre el conflicte bèl·lic com una sol·lució. Encara en el present ens costa trobar punts que la recolzin.

Un cop vaig tenir clar que volia documentar-me i aprofundir en aquells anys, vaig decantar-me cap als fets polítics. Bàsicament perquè també m'interessa molt la política, ja que la considero com un dels principals elements que formen la nostra història. La política és el mitjà que tenim per representar les nostres idees sobre el concepte d'estat o la forma de governar per aconseguir un país millor. Tenia curiositat per saber quines forces polítiques dominaven aleshores, és a dir, les tendències que tenia la població: "eren més de dretes o d'esquerreres?".

Un cop vaig tenir clar i acotat el tema, dins la Guerra Civil tractaria la política i totes les tendències d'aquesta, em vaig plantejar la manera de portar a terme aquesta recerca. Amb l'ajuda del meu tutor, al qual agrairé més tard la seva col·laboració, vaig encaminar-me, ja que amb va ajudar a centrar el tema i em va guiar sobre l'índex i els passos que havia de seguir.

Primer de tot havia de crear un context històric de Catalunya i de l'Estat Espanyol, on recollís tots els fets històrics del moment i sobretot les causes d'aquests. Per això la remuntada d'anys enrera per presentar clars i entenedors els fets succeïts durant el període estudiat. Aquest procés del treball em va ser considerablement fàcil ja que hi ha molts llibres dedicats al recull dels fets més importants de la nostra història. Per tant, aquest procés va ser simplement una lectura de diversos llibres i finalment un cúmul dels esdeveniments més importants tot fent una petita síntesi.

Seguidament era necessari un context històric de la mateixa població, de La Garriga. Aquest però em va ser més difícil a causa de l'escassa documentació, la tècnica d'elaboració va ser la mateixa que el de Catalunya, començant pel recull d'informació i finalment acabant per l'elaboració d'un informe.

A continuació era imprescindible saber les principals dades de les forces polítiques de l'època de la guerra civil a Catalunya i també a La Garriga. Una comparació de les tendències i

dels fets polítics i sindicals de les organitzacions existents. Tenia pensat utilitzar fonts orals i escrites per arribar a conèixer tot allò que fos referent als sindicats i als partits polítics locals. Però degut a circumstàncies com la prohibició de l'entrada dels menors d'edat als arxius històrics o a les hemeroteques i la no disposició de les font orals del període necessitat per culpa de les morts o els exiliaments vaig decidir canviar la metodologia del treball.

Coneixent l'obra mestra de l'autor Joan Garriga sobre l'època del conflicte bèl·lic: "*Revolta i Guerra Civil a La Garriga*", vaig pensar que seria la millor font per extreure tota la informació que necessitava per eleborar el meu treball. Per tant, aquest llibre va passar a ser la meua principal font, volia aconseguir fer un buidatge basant-me en els fets polítics i sindicals. És a dir, em vaig plantejar que com ja existia aquesta magnífica obra tractant el mateix tema, aquest esdevindria la meua única font i el meu punt de sortida. Vaig decidir convertir una font indirecta com és un llibre en la meua font més directa degut a la seva exhaustivitat en diferents fonts, totes les possibles fonts havien estat ja comentades i estudiades per l'autor. També perquè vaig trobar que l'annex tenia dades no explotades per l'autor que podien ser molt útils en el meu treball. I bàsicament i com a principal causa era que volia aconseguir donar un altre punt de vista, més enllà del to descriptiu que domina l'obra, volia aconseguir assegurar que l'estructura social té molt a veure amb les tendències polítiques d'una població. Aquest llibre pres com a font directa és una mica semblant al què durant molt anys va passar amb la genial obra de Pierre Vilar, "*Catalunya dins l'Espanya moderna*", que era considerada la principal font i una font directa per tots aquells que estudiaven història.

Tal i com he dit a partir de l'obra del senyor Joan Garriga, a qui aprofito per felicitar per l'excelent obra, vaig plantejar-me com hipòtesi que si durant la Guerra Civil, a La Garriga, tenia un comportament polític semblant al de la resta de Catalunya. Semblava ser però que hi havia més tendència dretana que la tendència majoritària de Catalunya però: per què? Això era la pregunta que em vaig plantejar a resoldre en el meu treball.

No sé quina acabarà sent la meua conclusió final, però vull agrair a tota la gent disposada a ajudar-me en aquesta recerca, ja per facilitar-me el treball com per fer-me accessible la informació necessària, torno a agrair el senyor Joan Garriga, ja que sense la seva obra segurament no hauria pogut aconseguir la meua petita aportació en la història.

També vull donar les gràcies al meu tutor personal, en Manuel Domínguez, per guiar-me el treball i a la meua família per ajudar-me en tot allò que els necessito.

2. HIPÒTESI I METOLOGIA

Hipòtesi: El principal plantejament que vull resoldre durant aquest treball de recerca és la següent qüestió: Si La Garriga, durant la guerra civil, té un comportament polític i sindical semblant al de la resta de Catalunya? O sembla ser que té una tendència més dretana atesa la seva composició social.

Per tant vull intentar afirmar que l'estructura social d'una població és el factor principal i més influent en el comportament polític d'aquest. Per aconseguir això, em centraré principalment en les dades dels partits polítics i les organitzacions polítiques de La Garriga durant el conflicte bèl·lic i també en les dades de l'estructura social de l'època, tot allò referent als sectors productius i a les classes socials existents. Totes aquestes dades les contrastaré amb les dades ja establertes de Catalunya durant aquest període i després del contrast i la unificació de dades podré respondre'm quina era la principal tendència política, i si era degut a l'estructura social.

Pel què fa a la metodologia del treball, l'he estructurat amb dos grans punts: el context històric d'Espanya i Catalunya durant la guerra civil i el cos de l'estudi basat en les dades de La Garriga durant aquest període per conèixer les seves característiques polítiques i socials. Per realitzar el context històric de l'època, m'he dedicat a fer lectures dels anys establerts i a resumir els esdeveniments més importants. Per portar a terme l'estudi m'he basat amb la gran obra de Joan Garriga, com ja he esmentat en la introducció. *Revolta i guerra civil a La Garriga* ha passat a ser la meua font més directa, malgrat que he intentat donar un to més enllà del descriptiu predominant a l'obra, i n'he fet un buidatge de les dades que necessitava per la meua recerca.

La recerca es divideix en dos punts: crear fitxes de partits polítics tot comparant les dades de Catalunya amb les de La Garriga. I, crear un marc general de la composició social durant la guerra a La Garriga. Un cop tretes les conclusions dels dos blocs, intentar arribar a les conclusions finals mitjançant les dades de Catalunya i les dades aconseguides de la mateixa població. El procediment emprat vas ser fer una comparació amb les dades existents de Catalunya i intentar aportar una petita nova dada en la nostra història més propera.

3.CONTEXT HISTÒRIC: ESPANYA I CATALUNYA

La Restauració

-Regnat d'Alfons XII i regència de Maria Cristina

La constitució de 1876

Malgrat el reconeixement de dret d'associació de la constitució de 1876, fins l'any 1881 no es van legalitzar tots els partits, de manera que els que no reconeixien expressament la monarquia n'havien quedat exclosos. De fet, fins l'any 1887, mort ja Alfons XII, no es va regular, especialment per evitar la legalització dels sindicats obrers. De la mateixa manera, la llei d'impremta de 1879 i la de reunions de 1880, que teòricament garantia la Constitució.

-Bipartidisme i caciquisme: l'alternança en el poder

El regnat d'Alfons XII es caracteritzà per un sistema autoritari, malgrat l'existència d'una constitució. Durant la dècada dels vuitanta, les forces polítiques van acabar integrant-se a les dues grans formacions que esdevindran el més ferm suport del règim: el partit Liberal Conservador (Partit Conservador), encapçalat per Antonio Cánovas del Castillo i el Partit Liberal Fusionista (Partit Liberal), dirigit per Práxedes Mateo Sagasta.

Ambdós partits, es van anar alternant succesivament en el poder, especialment des de 1880 a 1917.

La corrupció política sistemàtica que comporta el caciquisme és un altre element no democràtic. De fet, era aquest, amb la falsificació dels resultats electorals i amb les pressions sobre els electors el que garantia l'alternança dels dos partits dinàstics.

A Catalunya, la força dels partits dinàstics era escassa.

L'oposició al règim

L'oposició de la burgesia catalana era a una determinada política econòmica que no l'afavoria. En canvi, els sectors que van enfrontar-se al règim de la Restauració van ser els republicans, el moviment obrer, és a dir el pensament anarquista i el carlisme.

El carlisme, malgrat les derrotes, encara aspirava al poder. Aquest moviment singularitzava els seus plantejaments ideològics nostàlgics amb l'absolutisme, la seva concepció d'Espanya com una monarquia foral, el seu catolicisme integrista i la seva inadaptació a la nova situació social. Tanmateix, els carlins han subsistit fins a l'actualitat tot i el furibund centralisme del règim de la Restauració.

Regència de Maria Cristina

El 1885, pocs mesos abans del naixement del seu fill, va morir Alfons XII. La reina Maria Cristina, va ser nomenada regent, fins a 1902, quan el seu fill, Alfons XIII, va ser proclamat major d'edat i rei d'Espanya. Durant la regència, es va augmentar l'agitació social i la violència anarquista. I es va consolidar el moviment catalanista i les organitzacions republicanes i socialistes.

El fet més destacable va ser el problema colonial, la crisi de 1898, any en què Espanya va perdre les seves darreres colònies d'ultramar més importants: Cuba, Puerto Rico i Filipines.

La crisi de 1898 va tenir conseqüències a l'Estat espanyol que havia passat a ser una potència de tercer ordre amb una situació interna caracteritzada per un estat de desmoralització a causa de la pèrdua de les colònies i de la crisi permanent en què es trobava l'Estat a causa de la constant agitació obrera i camperola, del seu endarreriment econòmic i social i de la corrupció propiciada pel caciquisme.

Políticament, la crisi del 98 va significar el naixement del moviment regeneracionista. La crisi va tenir una important repercussió a Catalunya

Canvis econòmics, demogràfics i socials

Entre 1876 i 1886, l'Estat Espanyol, sobretot Catalunya, va viure un període de gran creixement econòmic conegut com "la febre d'or", on predominava l'exportació de vi i determinats productes industrials catalans.

A partir de 1886 comença la infalció, la depreciació monetària i lògicament, el descens del comerç exterior. Especial importància va tenir la crisi de la fil·loxera i la crisi industrial dels darrers anys del segle. Aquesta va provocar una agitació social una època en què el moviment obrer incrementa la seva força (els plantejaments) amb la força de sindicats i partits obrers.

Des del punt de vista demogràfic, es produeix un increment de la població.

Regnat d'Alfons XIII

L'any 1902, Alfons XIII va ser proclamat rei d'Espanya. El seu regnat va durar fins a la proclamació de la Segona República espanyola el 1931.

Els anomenats partits dinàstics van ser liderats pel conservador Antonio Maura i pels liberals Segismundo Moret i José Canalejas Durant. El primer mandat de Segismundo Moret (1905-1906), va tenir lloc la Conferència d'Algesires, segons la qual l'Estat Espanyol i la República Francesa es van repartir el territori del Marroc, contra la voluntat de la població marroquina que ben aviat va iniciar una guerra que costà milers de víctimes entre la població espanyola fins l'any 1925 quan el dictador Miguel Primo de Rivera va ordenar l'ocupació militar del territori. Durant el tercer govern d'Antonio Maura (1907-1909), va tenir lloc la Setmana Tràgica de Barcelona.

La crisi de 1917

El 1917 va ser un any força conflictiu: els militars amenaçaven amb les seves juntes de defensa i la UGT i la CNT, Fundada a Barcelona en el 1909-1910, van convocar una vaga general. Aquests fets van impedir l'assoliment de molts dels objectius que es van plantejar els sectors polítics més dinàmics i reformistes en relació amb la reforma de l'estructura de l'Estat. A la primera Assemblea de Parlamentaris es va prendre l'acord de convocar una segona assemblea i el president va respondre clausurant la premsa republicana i catalanista. A la segona van forçar la dimissió de Dato i van trencar el torn dels dos partits dinàstics que s'alternaven en el govern durant

als anys de la Restauració borbònica, des del mateix moment en què Alfons XIII proposava un govern de "concentració nacional" amb la participació de ministres catalans: Ventosa i Calvell i Felip Rodés. Era el principi de la fi del sistema de la Restauració, que la corona va intentar allargar fent costat a la dictadura militar de Miguel Primo de Rivera (1923-1930)

La dictadura de Primo de Rivera

El 13 de setembre de 1923, el capità General de Catalunya, Miguel Primo de Rivera, va donar un cop d'estat des de Barcelona exigint al monarca el lliurament de tots els poders de l'Estat.

Primo de Rivera comptava amb el suport del rei i la col·laboració indirecta dels sectors més conservadors del país i del catalanisme moderat. Una de les primeres mesures que va adoptar va ser la supressió de la Mancomunitat de Catalunya i la persecució indiscriminada contra els signes d'identitat catalans, especialment contra l'ús de la llengua. D'altra banda, amb la finalitat de restablir el que ell anomenava la pau social, va adoptar una política de creació de llocs de treball basada en la realització d'obres públiques.

Tanmateix, el dictador va anar perdent el suport dels sectors socials que li havien fet costat quan va donar el cop d'Estat. Miguel Primo de Rivera va presentar la seva dimissió i va ser substituït pel general Dámaso Berenguer, però finalment va dimitir i el rei va nomenar l'almirall Juan Bautista Aznar cap de govern. Aznar va convocar eleccions municipals per al 12 d'abril que van ser guanyades per les candidatures republicanes, i el 14 d'abril de 1931 es proclamà la Segona República Espanyola, mentre que a Barcelona Francesc Macià proclamava la República Catalana.

Canvis econòmics, demogràfics i socials

La majoria de la població es dedicava al sector agrari, i vivia en condicions de misèria.

A Catalunya, es va consolidar el procés industrialitzador, bàsicament amb la indústria tèxtil. A partir dels anys deu, la indústria catalana va créixer i es va diversificar.

Des del punt de vista demogràfic, es va registrar un important creixement, però no va ser homogeni com tampoc no ho era l'econòmic. La societat espanyola durant el primer terç del segle XX va continuar essent bàsicament rural, amb grans desigualtats socials. La modernització social només va arribar a la població urbana, que es va poder beneficiar de la generalització i l'aparició de nous mitjans de comunicació com ara la premsa, la ràdio, el cinema i espectacles de masses com el futbol. Es va fundar Ràdio Barcelona i el F.C. Barceelona.

Catalunya: del regionalisme al nacionalisme

-Introducció

La Renaixença i la presa de consciència nacional, van fer possible la reivindicació i l'orgull de la catalanitat cultural, una nova mentalitat. Els nuclis industrials de l'Estat, Catalunya i el País Basc, eren illes de modernització en una Espanya oligàrquica i endarrerida. A partir del 98, la burgesia catalana buscarà noves vies per escapar de la tenalla entre l'oligàrquia immobiliària que la marginava i la por de l'obrerisme revolucionari. Però la burgesia optarà per participar en política a través d'organitzacions estrictament catalanes com a mitjà eficaç de defensar els drets de Catalunya i els seus propis interessos. La Lliga Regionalista, representà els interessos d'aquesta burgesia i ostentarà l'hegemonia del catalanisme fins a 1931.

-La Lliga Regionalista

La derrota de 1898 va servir per descobrir que la modernització de l'Estat era més aparent que no pas real, i provocà la primera gran crisi del sistema de la Restauració.

La burgesia catalana que, fins aleshores havia donat suport al sistema de la Restauració, comença a distanciar-se'n.

Així, el regeneracionisme del general Camilo Polavieja semblà a part del món empresarial català la sortida de la crisi plantejada.

Polavieja s'alià amb el conservador Silvela amb el suport de l'alta burgesia catalana. Pretenien la revitalització de l'economia. El 1899, Silvela formà govern amb Polavieja com a ministre de Guerra i Duran i Bas al ministeri de Gràcia i Justícia. Semblava tot un intent d'atreure el catalanisme moderat.

Les mesures pressupostàries del ministre d'Hisenda, que introduïen noves càrregues impositives van fer esclatar la protesta. La negativa de pagar, va portar al tancament de caixes de 1899 i ben aviat la protesta es generalitzà; el setembre de 1899, el general Polavieja dimitia.

Com a resposta, el govern suspengué les garanties constitucionals a Barcelona. La manca de reformes, va fer que un conjunt d'industrials catalans compreguessin que era necessari un partit propi que defensés políticament els seus interessos. Així, l'octubre de 1899, nasqué la Unió Regionalista (UR) i evolucionà el Centre Nacional Català (CNC). Finalment, les dues organitzacions van unir-se i de la fusió dels dos blocs sorgí la Lliga Regionalista.

La presència de la Lliga en la vida política catalana comportà un canvi radical perquè va fer possible un nou sistema canviant l'alternança entre regionalistes i republicans. Els estatuts de la Lliga la definien com un partit que tenia com a objecte la defensa dels interessos i la reivindicació dels drets de Catalunya, treballant amb tots els mitjans legals per aconseguir l'autonomia del poble català dintre de l'Estat espanyol.

-Reaccions contra el catalanisme.

Llei de jurisdiccions

A Catalunya, es van produir un seguit d'enfrontaments socials i la vaga general de 1902 féu augmentar les tensions entre la Lliga i els republicans de Lerroux, que confirmaren el predomini a les eleccions municipals de Barcelona. Aquest republicanisme lerrouxista, es configura de manera definitiva entre 1903 i 1905. El republicanisme i l'anticlericanisme són les bases doctrinals del moviment, una certa demagògia social i anticatalanisme.

-La Solidaritat Catalana

En aquesta situació es va formar la coalició Solidaritat Catalana. La Solidaritat Catalana va ser la primera gran aliança de les forces polítiques de Catalunya al voltant de les reivindicacions nacionals.

El catalanisme polític avançà de manera clara i també la seva base doctrinal amb la publicació, el 1906, del llibre *La Nacionalitat catalana*, d'Enric Prat de la Riba, que posteriorment seria president de la Mancomunitat de Catalunya.

A les eleccions generals de 1907, Solidaritat es presentà amb candidatures úniques i programa comú: el triomf va ser espectacular. Però poc després començà la crisi, i la divisió i posterior dissolució es produí el 1909. El moviment solidari serví perquè es reconegués l'existència d'una Catalunya amb personalitat jurídica pròpia.

-El republicanisme nacionalista: La UFNR i el Pacte de Sant Gervasi

Els nuclis de l'esquerra catalana s'aglutinaren a la Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR) el 1910, però l'heterogeneïtat del grup i la manca d'un clar lideratge l'abocaren a la desintegració. Per salvar la crisi, pactà un acord contra natura, amb els radicals lerrouxistes; anomenat el Pacte de Sant Gervasi.

A les eleccions a diputats a Corts, el maig de 1914, la Lliga tornà a guanyar a Barcelona; el fracàs electoral enfonsà la coalició i suposà la desaparició de la UFNR.

-La Mancomunitat de Catalunya

El desembre de 1913, Alfons XIII, pressionat per l'opinió pública catalana, dictà un decret on autoritzava les diputacions a mancomunar-se amb finalitats administratives. La Mancomunitat de Catalunya es constituí el 6 d'abril de 1914. No se'n constituí cap més a Espanya.

La Mancomunitat de Catalunya no pot pas ser considerada una institució autonòmica; es tractava d'una entitat de gestió amb competències limitades. En cap cas, no era un reconeixement de sobirania política, però va propiciar que Catalunya existís com a entitat jurídica.

L'obra de govern de la Mancomunitat, fou positiva sobretot en ensenyament, cultura i obres públiques. La Mancomunitat va possibilitar una Catalunya més moderna i europea, les divergències entre la societat catalana i l'Espanya agrària, aristocràtica i latifundista, van fer-se encara més profundes.

-L'Assemblea de Parlamentaris

La neutralitat mantinguda per Espanya durant la Primera Guerra Mundial va beneficiar de manera important l'economia del país alhora que va contribuir a la consolidació de la burgesia catalana.

El 1917, es convocà una assemblea de diputats i senadors per fer pressió sobre el govern.

L'assemblea de Parlamentaris es va reunir a Barcelona el 19 de Juliol de 1917 sota la presidència de Raimon d'Abadal (de la lliga), Hermenegildo Giner de los Ríos (republicà) i el marquès de Marianao (liberal).

-El nacionalisme progressista

Des de la seva fundació fins a 1931, la Lliga, partit burgès i conservador, fou l'organització hegemònica dins el catalanisme, malgrat els nombrosos intents, sense èxit, de canviar la situació per part de les forces d'esquerra.

Havia arribat el moment d'una nova formulació, del catalanisme amb plantejaments nacionalistes més radicals: el nacionalisme d'esquerres, que, dirigit per Francesc Macià a través d'Estat Català (1922), no deixaria de banda la via de la insurrecció per conseguir la independència.

El pronunciament de Miguel Primo de Rivera, fet a Barcelona el 13 de setembre de 1923, trobà, en principi, poca resistència. A Catalunya, inicialment, un ampli sector de la burgesia de la Lliga li féu costat.

Primo de Rivera es mostrà intolerant amb el regionalisme i l'autonomisme catalans. El gener de 1924, els partits catalans, deixaren de ser legals. La dura i repressiva política anticatalana del règim, que reduïa a l'ús del català a l'àmbit familiar, i l'ús d'altres símbols, va fer canviar l'opinió pública catalana. Mai no s'havia difós com en aquesta època la consciència de ser un poble diferent.

El nacionalisme insurreccionista: els complots del Garraf i de Prats de Molló

Macià creà el 1922 el partit independentista anomenat Estat Català. Macià s'exilià a França i inicià un projecte d'invasió armada a Catalunya per poder instaurar un Estat català independent: és l'anomenat Complot de Prats de Molló.

Mentrestant, a Catalunya, els grups més radicals intentaven organitzar-se per actuar, es crearen grups entrenats militarment.

Acció Catalana i Unió Socialista de Catalunya

Acció Catalana, partit del nacionalisme radical creat el 1922, comptà amb amplis sectors intel·lectuals i professionals del catalanisme. Inicià contactes amb grups nacionalistes del País Basc i Galícia, amb els quals signà el pacte de la Triple Aliança o Galeusca.

El 1923, sorgeix la Unió Socialista de Catalunya, que es formà com un partit nascut dels sectors socialistes catalanitzats i de grups catalanistes d'esquerres.

A mesura que passava el temps en la dictadura de Primo de Rivera, l'esquerra catalana es reorganitzà sobre unes noves bases inspirades sobretot en Rovira i Virgili.

Després de la caiguda de Primo de Rivera, les fites eren un nou partit català d'esquerres i modern que lluités per la llibertat de Catalunya i aconseguís la no-intervenció dins Catalunya.

Fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya

Els diferents grups no acabaven de posar-se d'acord en la manera d'estructurar el front d'esquerres.

El retorn a Catalunya de Francesc Macià, a mitjan febrer de 1931, ajudà a clarificar la situació. La seva gran personalitat i enorme prestigi que tenia aglutinaren els republicans, el març de 1931, convergiren en un nou partit, Esquerra Republicana de Catalunya.

Esquerra Republicana es presentà en coalició amb Unió Socialista de Catalunya a les eleccions municipals de 1931 i va obtenir un èxit inesperat que va fer perdre a la Lliga l'hegemonia del catalanisme polític. El 14 d'abril de 1931, fou proclamada la Segona República espanyola i, a Catalunya, la República Catalana.

-El nacionalisme català durant la Segona República

Després que Companys proclamés la República Espanyola, Macià proclamava la República Catalana, com un estat d'una cofederació de pobles ibèrics.

Els ministres del govern central renunciaren a la República Catalana a canvi de constituir-se un govern provisional autònom que prengué el nom de Generalitat i del compromís d'elaborar un estatut d'autonomia.

Les primeres eleccions al Parlament de Catalunya foren convocades per al 20 de novembre de 1923, ERC les guanyà de manera aclaparadora, la Lliga Regionalista es confirmava com a força alternativa. Macià fou elegit president de la Generalitat i Lluís Companys, del Parlament. Catalunya havia recuperat la capacitat legislativa i la portà a terme, encara que de manera força accidentada, tant per les dificultats procedents del govern com per les tensions dins d'ERC.

En les eleccions a diputats a les Corts del Parlament espanyol es produí la victòria electoral del centre de la dreta.

A la mort de Francesc Macià, el dia da Nadal de 1933, el substituí Lluís Companys que aprovà la llei de contractes de conreu. Però la Lliga va impugnar la llei davant el Tribunal de Garanties, que la va anul·lar. Després d'un estira-i-arrotonsa entre el govern central i la Generalitat, Companys proclamà l'Estat Català dins de la República Federal espanyola el 6 d'octubre de 1934, tot confiant en l'èxit d'una revolta de l'esquerra espanyola contra el govern de Lerroux. El govern central ordenà la intervenció militar que sufocà la rebel·lió. El Govern de la Generalitat i de l'Ajuntament foren empresonats i l'estatut, suspès.

Republicanisme: moviment obrer

i conflictivitat social (1900-1931)

-El republicanisme durant el primer terç del segle XX

El republicanisme a l'Estat espanyol

Durant la primera època no va representar una sòlida oposició a la monarquia. En alguns territoris van aparèixer aïlladament certs moviments reformistes.

A partir de 1909, es va produir l'aliança electoral entre republicanisme i socialisme. La *Conjunció Republicana-Socialista* va elaborar un programa polític rupturista durant la crisi de 1917 que va originar una important vaga general, punt de partida del declivi definitiu del règim de la Restauració.

El republicanisme a Catalunya

El republicanisme a Catalunya durant el primer terç del segle XX es va manifestar a través de dues opcions: una de majoritària, caracteritzada pel seu anticatalanisme i una altra que defensava plantejaments nacionalistes i d'esquerres.

D'altra banda, van aparèixer petits grups republicans de signe nacionalista. El primer d'aquests grups va ser el Centre Nacionalista Republicà.

-El moviment obrer i camperol durant el primer terç del segle XX

La situació de la classe obrera en despuntar el segle XX

Entre 1873 i 1900, els salaris havien pujat un 30% i els queviures un 70% per tant no eren prou alts per assegurar un nivell de vida digne. Al camp, aquest encariment era superior, ja que els salaris eren més baixos.

La jornada laboral continuava essent alta a la majoria de les branques laborals, per sobre de les deu hores. La lluita per les 8 hores de treball continuarà essent una reivindicació central de la classe treballadora.

El sindicalisme de base anarquista

El sindicalisme de base anarquista va iniciar el segle amb el Congrés Obrer de la Regió Espanyola, que es va celebrar a Madrid el 14 d'octubre de 1901, on es va proposar la creació d'una Federació d'Oficis.

Des del punt de vista geogràfic, l'anarcosindicalisme era present sobretot a Catalunya, a Andalusia i a altres punt aïllats, com La Corunya.

Es va concebir la teoria de la vaga general com a instrument revolucionari per a destruir el sistema capitalista. La major part de les vagues es van convocar per demanar augment salarial i per la reducció de la jornada laboral a 8 hores.

Al camp, sobretot a Andalusia, hi va haver també força conflictes socials, .

A Catalunya, l'activa Federació Obrera de Barcelona va convocar importants vagues com la vaga general de Barcelona de 1902.

La influència de la vaga general revolucionària russa el 1905 va portar al 1907 la creació de la Solidaritat Obrera, amb participació de socialistes, anarquistes i radicals. El ressò de Solidaritat Obrera es va palestar tant entre el proletariat català com el temor del govern.

El juliol de 1909, la classe obrera catalana va intervenir en una prova de foc decisiva en la seva història: la vaga insurreccional coneguda com la Setmana Tràgica. El 26 de juliol, la vaga era total a Barcelona, Sabadell, Mataró, Terrassa, Manresa i Granollers i el govern va declarar l'estat de guerra.

La vaga va acabar esclafada per la intervenció militar, a la qual va seguir una forta repressió.

El previst congrés de la Solidaritat Obrera d'aquell any es va ajornar. Es va celebrar el 30 d'octubre de 1910 i es va fer la proposta de fundar una organització sindical d'implantació estatal: la Confederació Nacional del Treball, (CNT). La CNT va produir un enfortiment a l'anarcosindicalista i sota la direcció catalana, va prendre una nova embranzida, superats els primers anys d'existència clandestina.

Bona prova de la seva força fou la convocatòria de vagues generals amb la UGT, com la realitzada el desembre de 1916 contra l'encariment del cost de la vida.

Es va mantenir el caràcter apolític, l'acció directa i el propòsit de millorar les relacions *mb* la UGT per arribar a la unificació sindical.

L'opció marxista: el sindicalisme de la UGT i el Partit Socialista Obrer Espanyol

La Unió General de Treballadors (UGT), fundada a Mataró el 1888, va tenir un lent creixement durant les primeres dècades del segle xx. En canvi, a Catalunya, la seva presència va ser poc significativa. La presència ugetista era principalment en grans empreses mineres i siderúrgiques asturianes i basques, així com el sector ferroviari.

La UGT va mantenir una estreta relació amb el Partit Socialista Obrer Espanyol. El creixement de la UGT i el del PSOE va ser recíprocs i paral·lels. A partir de 1910, el creixement de la UGT i del PSOE van ser notoris, concretant un programa que recollia reivindicacions laborals bàsiques i propostes politicosocials.

L'aparició de la tendència comunista

La influència de la revolució russa va fer aparèixer divergències ideològiques al si del Partit Socialista.

El grup anomenat tercerista va proposar l'adhesió a la III Internacional comunista, que no va ser acceptat per la majoria del PSOE, per la qual cosa l'any 1921 es va crear el Partit Comunista Obrer. Així el novembre de 1921 va néixer el Partit Comunista d'Espanya.

El sindicalisme nacionalista: el CADCI i ELA/STV

Durant la primera dècada del segle XX, va aparèixer un nou tipus de sindicalisme de caràcter nacionalista a territoris de l'Estat.

El 1903, a Barcelona es va fundar el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI), amb un doble objectiu: social i patriòtic. Aquest representava gent assalariada del sector de serveis, cada cop més ampli. La seva acció sindical s'adreçava cap al reformisme social i la defensa del catalanisme. Durant els primers anys, van ser influïts per la Lliga Regionalista, però, a la llarga, es van orientar cap a posicions més radicals.

El 1908, es va fundar a Bilbao la Solidaritat de Treballadors Bascos (ELA/STV), sota el lema "unió obrera i fraternitat basca", destacava en el seu caràcter nacionalista i la inspiració cristiana. Aquest es va anar estenent pel País Basc.

El sindicalisme agrari: la Unió de Rabassaires

L'any 1922 es va crear a Catalunya la Unió de Rabassaires, que representava els interessos de la pagesia que conreava la terra mitjançant el contracte de la rabassa. Aquest era la cessió d'una extensió determinada de terra per el conreu de la vinya durant un període determinat. La unió de Rabassaires va defensar un programa de millores bàsiques i el seu accés a la propietat de la terra. Van arribar a tenir molta influència al camp català i es van situar en l'òrbita del republicanisme d'esquerres. Però durant la dictadura de Primo de Rivera, van ser il·legalitzats, però es van reorganitzar en la Segona República on van aconseguir una posició més favorable.

El sindicalisme conservador: els sindicats lliures i el pistolisme

El 1919, va aparèixer un tipus de sindicat conservador, controlat i dirigit per la patronal. Eren els anomenats Sindicats Lliures. Van practicar un sindicalisme tot utilitzant formes demagògiques, controlaven i manipulaven les reivindicacions laborals a favor dels interessos de les empreses. Van ser utilitzats per la patronal i el govern com a escamots contra dirigents i afiliats als sindicats obrers. Entre l'any 1919 i 1923, van matar 209 persones de la classe treballadora. Aquest pistolisme va generar una espiral de violència que va ser contestada per alguns sectors del proletariat amb respostes armades que van acabar amb la vida d'empresaris o encarregats de fàbriques.

-Les vagues generals i la crisi de 1917

Les condicions de la classe obrera durant el quinquenni 1915-1920

L'escalt de la Primera Guerra Mundial va provocar, a l'Estat espanyol, una situació econòmica contradictòria.

L'encariment de la vida no va anar acompanyat d'un augment substancial dels salaris. Aquest augment dels preus va ser més alt a les zones rurals que no pas a les urbanes. I la jornada laboral continuava essent alta: s'havia de treballar més de dotze o tretze hores per guanyar un migrat salari.

Les vagues generals (1916-1919)

La penúria econòmica de la classe obrera i del camperolat va causar una gran tensió social tant a la ciutat com el camp i va tenir lloc durant aquests anys les vagues generals més importants convocades fins aleshores.

Arreu de l'Estat esclataven de forma contínua i simultània aldarulls, manifestacions i vagues de diverses branques productives. L'any 1916, va esclatar la primera vaga general, convocada conjuntament per la CNT i la UGT.

L'any 1917, la situació econòmica es va agreujar i va coincidir amb un fet de notable influència internacional: la Revolució Russa. El sindicalisme espanyol i català van implantar per primer cop a la història un sistema socialista, una esperança de canvi social i polític.

L'agreujament de la tensió social va portar a la convocatòria d'una nova vaga general. Aquesta es va iniciar el juliol de 1917, amb un conflicte de la metal·lúrgica bilbaïna, que reclamava la jornada de les 9 hores. El mes d'agost, el comitè conjunt de la UGT i la CNT la declarà general a tot l'Estat.

L'exèrcit va sortir al carrer: hi va haver xocs i barricades a molts punts de l'Estat espanyol.

El mes de febrer de l'any 1919, a Barcelona, va esclatar una de les vagues més importants de la història del moviment obrer, el conflicte de La Canadenca, empresa del sector elèctric. La vaga va durar 44 dies; i es va paraitzar la vida laboral i ciutadana a Barcelona.

Finalment, el 19 de març, la patronal va pactar la fi de la vaga amb la CNT, i va acceptar la jornada de les 8 hores, l'augment de salaris...

-El moviment obrer durant la dictadura de Primo de Rivera

La situació de la classe obrera sota la dictadura

En els primers anys de la dictadura, el fonament de les obres públiques i el reforç de les grans empreses monopolístiques va pal·liar l'atur obrer. A Barcelona es va construir el primer metro i l'aeroport del Prat i es va fer una Exposició Internacional.

La repressió i l'aparent bona marxa econòmica van fer descendir la conflictivitat social, a excepció d'alguns aïllats com ara el de les vagues de la mineria asturiana de 1924.

El 1930, ja finalitzada la dictadura, va ser l'any de més tensió social: 96 vagues amb més de 310000 jornades de treball perdudes.

L'actitud dels sindicats obrers i els partits polítics d'esquerra

Durant la dictadura de Primo de Rivera, 1923-1930, els sindicats obrers i les forces polítiques d'esquerra van mantenir postures discrepantes. La UGT i el PSOE van adoptar una actitud possibilista mentre que la CNT i el PCE van mostrar-hi una oposició total.

La CNT es va oposar al règim totalitari. Van aparèixer diverses tendències cenetistes, on les diferències entre la línia sindicalista, la procomunista i la netament anarquista pugnaven per l'orientació ideològica de la CNT. La tendència anarquista era partidària de les accions armades contra la dictadura i van aparèixer petits grups que convergiren el 1927 en una sola organització: la Federació Anarquista Ibèrica (FAI).

El naixement de la Federació Anarquista Ibèrica

L'objectiu d'orientar la CNT cap a la revolució social va ser la causa de l'aparició de petits nuclis anarquistes.

El 1921, va néixer a Barcelona Els Solidaris, per a emprendre accions armades contra el terrorisme de dretes i crear una federació anarquista peninsular.

El 1923, es va crear a Madrid la Federació Nacional de Grupos Anarquistas, amb l'objectiu de controlar la ideologia de la CNT.

El 1927, a València, un petit nucli va crear la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), que tenia per ideòleg Diego Abad de Santillán. Amb el temps, va aglutinar tota la família anarquista i es va convertir en una poderosa organització que va arribar a controlar la CNT, especialment després de la sublevació militar de 1936.

Els partits a l'esquerra del PSOE

Aquets partits van ser il·legalitzats i reprimits:

El jove Partit Comunista d'Espanya (PCE), durant la dictadura va quedar dividit en diferents escissions. L'any 1925, es va reorganitzar i es va reforçar amb l'entrada de centristes.

La Unió Socialista de Catalunya (USC) va ser creada el 1923 a Barcelona amb la intenció de construir un socialisme autònom obert a reivindicacions catalanistes. Durant la II República la USC formà coalició electoral amb l'ERC i va obtenir representació parlamentària. El 1936 la majoria del partit participà en la creació del Partit Socialista Unificat de Catalunya d'ideologia comunista, juntament amb el Partit Català Proletari i la major part de la Federació Catalana del PSOE.

El petit Partit Comunista Català (PCC), creat a Barcelona el 1928, que posteriorment va convergir amb la Federació Comunista Catalano-Balear de Maurín al Bloc Obrer i Camperol (BOC).

-Dones obreres

La situació de les dones obreres no va millorar durant el primer terç del s.XX. La societat assignava a la dona un paper matern. Era considerada inferior a l'home.

Es va consolidar la seva presència a la indústria, sobretot la tèxtil i en branques noves com la química. Moltes d'elles treballaven de forma no declarada, fent jornades superiors a les 12 hores.

Les dones obreres van continuar cobrant un salari inferior al dels homes. I sovint patien assetjament sexual de patrons i encarregats.

El moviment obrer va començar a tenir en compte la problemàtica femenina. Ara bé, aquestes declaracions van ser més teòriques que reals.

Les dones obreres van tenir una elevada participació en els conflictes socials que es van produir en aquests anys.

La segona República i el restabliment de la Generalitat (1931-1932)

-Proclamació de la República i restabliment de la Generalitat. La constitució de 1931

El 14 d'abril es va produir un canvi molt important per la història de Catalunya i de l'Estat espanyol: la desaparició de la monarquia d'Alfons XIII i la proclamació de la Segona República.

L'últim govern de la monarquia, va convocar eleccions municipals el 12 d'abril de 1931. Els resultats de les eleccions van donar una victòria aclaparadora de les candidatures republicanes a les principals ciutats.

El 14 d'abril, Francesc Macià va proclamar a Barcelona la República Catalana "com a estat integrat en la Federació Ibèrica. El mateix dia, a Madrid, es va proclamar la Segona República.

El rei Alfons XIII marxà a l'exili

En pocs dies, el panorama polític de l'Estat espanyol havia canviat radicalment. S'havia instaurat pacíficament una república que retornava les llibertats democràtiques a la població.

A Madrid, un comitè revolucionari format per membres signants del Pacte de Sant Sebastià es va constituir en govern provisional de la República, presidit per Niceto Alcalá-Zamora, i es comprometé a convocar eleccions generals el 28 de juny per formar unes corts constituents. Aquest govern no va acceptar les proclamacions de Barcelona i va pressionar els dirigents nacionalistes catalans a renunciar a la sobirania nacional i a la República Catalana. Aquesta havia durat 3 dies, del 14 al 17 d'abril.

En contrapartida, es va instaurar un règim provisional d'autogovern, presidit per Francesc Macià i anomenat Generalitat de Catalunya. Un cop transformada la República Catalana, es creà una comissió de 46 persones encarregades de redactar el projecte d'un estatut d'autonomia per a Catalunya que hauria de ser aprovat posteriorment per les Corts espanyoles.

La constitució va ser promulgada el 9 de desembre de 1931. Les Corts es constituïren en un únic Congrés de Diputats i Diputades. Les Corts elegiren al primer president de la Segona República espanyola, que fou Niceto Alcalá-Zamora i el president del primer govern, Manuel Azafia.

-Economia i societat a la República i a Catalunya

Crisi econòmica i agitació social

La proclamació de la Segona República va coincidir amb la propagació de la gran depressió econòmica mundial iniciada a Nova York l'any 1929 i considerada la més greu i llarga de totes les conegudes fins aleshores per l'economia capitalista.

A l'Estat espanyol, els darrers mesos de la monarquia s'havia produït una devaluació de la pesseta d'un vint per cent i havia augmentat l'atur. L'economia espanyola vivia molt aïllada de la resta dels països d'occident, amb un sector primari molt important; per aquesta raó la crisi fou més lenta i la seva incidència menor.

A l'Estat espanyol la crisi es va iniciar al 1930 a la mineria i la siderometal·lúrgica, i el 1932, a l'agricultura exportadora.

L'economia catalana, que havia viscut un període de creixement els anys vint, començà a partir la crisi per la desconfiança de bona part del empresaris envers la República.

La Generalitat es va trobar amb uns recursos financers insuficients i amb la necessitat de fer emprèstit de diners fins a la crisi financera de 1931.

Tot i això, la crisi va ser menys forta a Catalunya que no pas a la resta de l'Estat espanyol fins a 1934 per diversos motius: bones collites, augment de salaris i del poder adquisitiu, i per tant, estabilitat de la indústria. Però a partir de 1934, el descens de les exportacions va fer disminuir les compres de productes industrials catalans. La conseqüència social més greu va ser l'augment de l'atur, sobretot a Barcelona i rodalies. I la situació desesperada dels treballadors va produir un increment del nombre de vagues i, en general, de la conflictivitat social.

El problema agrari

Espanya continuava sent un país eminentment agrícola. El 1935, l'agricultura produïa una producció més elevada que la indústria i la mineria.

El problema principal del camp espanyol continuava sent la propietat de la terra. La República va projectar una reforma agrària, que consistia en l'obligació pels patrons agrícoles de donar feina preferentment als jornalers del municipi de la finca, la implantació de jornada de vuit hores, l'obligació de tenir totes les terres cultivades i la prohibició de desnonar els petits arrendataris empobrits.

La conseqüències econòmiques de la redistribució de terres programada a la llei de reforma agrària no va ser espectacular. La llei establia l'exportació amb indemnització de les grans finques.

El moviment obrer

La política social dels governs de la República es va centrar en l'augment generalitzat dels salaris per a afavorir el poder adquisitiu de la població. Malgrat que alguns sectors industrials van obtenir beneficis, la inflació provocada per la política econòmica i la fuga massiva de capitals van provocar crisi i un augment de l'atur. Per tant cal situar la proliferació de conflictes socials tant en el camp com a les ciutats.

Però la pitjor crisi va ser la vaga general d'Astúries de l'octubre de 1934, comandat per aleshores el jove general Francisco Franco i que coincidí amb la proclamació de l'Estat Català per Companys.

A Catalunya, el sindicat majoritari era la CNT, controlat pels sectors més extremistes organitzats a la FAI. Les insurreccions van ser una constant del moviment obrer de Catalunya seguint les consignes dels més radicals: la primera fou la revolta dels minaires de l'Alt Llobregat.

Les relacions entre l'Església i l'Estat

La constitució de 1931 era el resultat del triomf dels socialistes i dels republicans i havia instaurat un règim i la separació de l'Església i l'Estat, a diferència de la monarquia.

Tot un nombre de reformes van provocar una situació de tensió constant entre l'Església i la República. La jerarquia eclesiàstica es va oposar obertament a aquests canvis i el govern va expulsar el cardenal Segura. Alguns sectors de la societat manifestaven el seu anticlericalisme amb la crema de convents i esglésies. A Catalunya, malgrat tot, la democràcia cristiana representada per Unió Democràtica de Catalunya tampoc no donà suport a la sublevació militar.

El problema militar

L'exèrcit, que representava per a un segment important de la societat espanyola un puntal de la societat, era majoritàriament monàrquic, la qual cosa representava un perill per la República. La llei Azaña, reforma per modernitzar-lo, pretenia reduir l'excés d'oficials.

El procés de descentralització de l'Estat, que s'inicià a Catalunya amb l'estatut de 1932 i continuà al País Basc i Galícia, també van provocar recels en una part de l'exèrcit, que aviat s'oposà a la República.

-Evolució política a l'Estat

El marc internacional

D'una banda, es produeix l'ascensió i consolidació dels sistemes totalitaris, que es presenten com una solució a la crisi dels sistemes democràtics europeus i tenen el suport d'una gran part de la població dels seus països.

La dreta tradicional espanyola, la CEDA (*Confederación Española de Derechos Autónomas*) liderada per José Maria Gil Robles s'identificarà protagonistes del cop d'estat del juliol de 1936.

D'altra banda, a l'extrem ideològic oposat, trobem el comunisme soviètic. Un cop consolidada la revolució, que controlava la III Internacional.

En aquest marc, cal comprendre les dificultats amb les quals es trobà la Segona República.

Etapas del règim

Després la proclamació de la República, el President provisional, Niceto Alcalá-Zamor, va convocar eleccions, guanyades novament per republicans i socialistes.

***El Bienni Radical Socialista (1931-1933)**

Després de l'aprovació de la constitució el 9 de desembre de 1931, va ser confirmat com a president de la República Niceto Alcalá-Zamora, que encarregà Manuel Azaña que formés govern.

Una de les preocupacions bàsiques del govern va de la millora de l'ensenyament.

El descontentament per les reformes militars d'Azaña, per la política social del govern i per l'aprovació de l'estatut d'autonomia de Catalunya va provocar la reacció de l'exèrcit: el 10 d'agost de 1932, el general Sanjurjo protagonitzà a Sevilla el primer cop d'estat contra la República; però va ser frustrat.

Alcalá-Zamora convocà noves eleccions el novembre de 1933 i aquestes van ser guanyades pels partits de centre i dreta.

***El Bienni Negre (1933-1935). La República de dretes**

Durant aquest període, les dues forces parlamentàries majoritàries eren la CEDA, de José María Gil Robles i els radicals d'Alejandro Lerroux, que va presidir el govern.

El govern de Lerroux es va haver d'enfrontar a una sèrie de dificultats. Per una altra banda, mentre que a Madrid actuava la centredreta, a Catalunya es mantenia la situació política d'esquerres, consolidada per la victòria d'Esquerra Republicana a les eleccions municipals. Aquesta situació política oposada va crear moltes friccions. Una de les més importants, arran de la

suspensió de la llei de contractes de conreu pel Tribunal de Garanties Constitucionals provocà la proclamació de l'Estat Català per Lluís Companys. Aquest fet va tenir com a conseqüència l'empresonament del govern de la Generalitat i la suspensió de l'estatut de Catalunya.

L'entrada de la CEDA al govern central provocà una de les crisis socials més importants: la revolució d'octubre de 1934 a Catalunya i la vaga general revolucionària a Astúries.

A les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936, es decidia no únicament l'elecció d'uns diputats, sinó també un model de societat i d'estat.

El triomf del Frente Popular i del Front d'Esquerres de Catalunya, fou el primer triomf electoral d'un front popular a Europa.

**El Govern del Front Popular (1936)*

El mes de maig, fou destituït Niceto Alcalá-Zamora com a president de la República i va ser nomenat Manuel Azaña. El nou executiu va demostrar poca autoritat davant l'escalada de tensió que vivia el país.

Durant la primavera de 1936, les dretes desenvoluparen una doble estratègia que pot qualificar-se de preguerra civil: d'una part, realitzaren una campanya de propaganda a favor de les idees clau: ordre, religió, pàtria, propietat privada i justícia social, que va movilitzar alguns sectors de la població. D'altra banda, buscaren el suport militar i econòmic d'alguns generals i figures destacades de l'oligarquia per preparar el cop militar definitiu contra la República que, va fracassar, derivà en la Guerra Civil.

Evolució política i obra de govern

*La proclamació de la República Catalana, l'estatut de Núria
i l'estatut de Catalunya de 1932*

Francesc Macià va retornar de l'exili enormament prestigiats per la seva lluita contra la dictadura es va convertir en el líder d'Esquerra Republicana de Catalunya. Aquesta organització va obtenir un èxit aclaparador a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, i dos dies després Francesc Macià proclamà la República Catalana.

La reacció del Govern provisional de la República va ser contundent i aconseguiren la renúncia a la República Catalana. En contrapartida, s'adoptà la Generalitat de Catalunya.

Els regidors dels municipis catalans van redactar un projecte d'estatut a Núria, que es coneix amb el nom d'Estatut de Núria. Aprovat per la Diputació Provisional, es convocà un referèndum el dia 2 d'agost de 1932. El suport popular a l'Estatut fou massiu: la participació va ser del 75 al 80 i el 99% dels votants van votar "sí".

L'estatut de Núria reconeixia Catalunya com un estat autònom dins la República Federal Espanyola. El Català era declarat única llengua oficial i la Generalitat tenia moltes competències en la majoria d'àmbits.

Finalment, el 9 de setembre de 1932 s'aprovà un text, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, amb importants canvis i retalls respecte al votat, l'Estatut de Núria.

Les primeres eleccions al Parlament català el novembre de 1932 van ser també guanyades per Esquerra Republicana. Francesc Macià, "l'avi", va ser elegit president de la Generalitat i Lluís Companys, president del Parlament.

Però el dia de Nadal de 1933 morí sobtadament Francesc Macià. Lluís Companys fou elegit nou president de la Generalitat.

El novembre de 1933 havien guanyat les eleccions generals a Corts el Partit Radical de Lerroux i la CEDA de Gil Robles a l'Estat espanyol i la lliga, a Catalunya.

Els fets d'octubre de 1934

A Catalunya, va ser convocada una vaga general per l'Aliança Obrera però sense la participació de la CNT. La recent suspensió de la llei de contractes de conreu va decidir Companys a afegir-se al moviment i a proclamar l'Estat Català de la República Federal Espanyola, presentar-se com a defensor del règim en perill.

La falta de suport de la classe obrera, va fer fracassar el moviment i el govern de la Generalitat es va haver de rendir. Les conseqüències van ser greus: Companys va ser jutjat i condemnat a mort. Es va suspendre l'estatut i la repressió va ser molt dura i 3000 persones van ser empresonades.

El febrer de 1936, es convocaren noves eleccions generals a tot l'Estat. A Catalunya, les esquerres es van presentar unides en la coalició electoral, el Front Català d'Ordre. Amb la victòria de les candidatures del Front d'Esquerres, es va restablir l'estatut i Lluís Companys ocupà de nou la presidència de la Generalitat.

L'obra de govern de la Generalitat republicana

Un cop aprovat l'estatut, el Parlament creà les bases jurídiques per la construcció d'un país democràtic.

Especial atenció mereix la llei de contractes de conreu, que reconeix la propietat absoluta de les terres que cultivaven a uns 70000 parcers organitzats dins la Unió de Rabassaires, mitjançant una compensació econòmica als antics propietaris.

Els successius consells executius de la Generalitat van destacar també per la seva política d'ordenació territorial, fruit del treball de l'il·lustre geògraf Pau Vila, que creà una nova estructura basada en 38 comarques i nou vegueries o regions, que permetia la racionalització de la vida política i administrativa del país.

La política urbanística va preveure el creixement de la ciutat de Barcelona, gràcies al pla Macià.

Activitat cultural

La cultura i l'art a Catalunya

La política cultural de la Generalitat republicana destacà sobretot al camp de l'ensenyament primari i mitjà amb la creació de l'Institut-Escola.

En l'àmbit de l'ensenyament universitari, cal destacar la creació de l'escola Normal de la Generalitat el 1931 i a continuació de l'Escola de Bibliotecàries, així com la Biblioteca de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona.

Però l'element més rellevant fou la normalització lingüística, reforçada per la cooficialitat del català i per la publicació del *Diccionari General de la Llengua Catalana* de Pompeu Fabra.

En el camp de la música, compositors com Amadeu Vives, Enric Morera, Eduard Toldrà, el mestre Nicolau, Federic Mompou i Manuel Blancafort o intèrprets com Pau Casals són el testimoniatge de la qualitat creativa del moment.

El noucentisme neix com a resposta a la voluntat de modernització de la burgesia catalanista i dóna pas als moviments d'avantguarda durant els trenta. Aquestes avantguardes europees van tenir una gran repercussió a Catalunya. Hi destaquen literats com Joan Salvat-Papasseit, Josep Vicenç Foix, Bartomeu Roselló-Pòrcel...

En el camp de l'arquitectura, la figura més important va ser Josep Lluís Sert. En el camp de l'escultura, Pau Gargallo i Juli González foren els artistes més innovadors.

En pintura, Picasso, Salvador Dalí i Joan Miró formaren part del grup surrealista, juntament amb Luis Buñuel en cinematografia.

La cultura i l'art espanyol

La literatura castellana, durant els anys trenta, va viure un moment de gran esplendor; amb els representants de la *Generación del 98* i del moviment modernista. El moviment més renovador de la poesia va ser la *generación del 27*.

En filosofia, cal destacar José Ortega y Gasset.

A les arts plàstiques, va produir-se una gran renovació i, en arquitectura començaren a aplicar les tendències racionalistes i funcionalistes.

En escultura, destaquen Victorio Macho i Eusebio Sanguinetti, en pintura, Joaquín Sorolla i Darío de Regoyos.

En música compositors com Manuel de Falla i intèrprets com Andrés Segovia.

Al camp de l'ensenyament, el greu problema era l'elevat nombre d'analfabets.

La Guerra Civil (1936-1939)

-El marc internacional

Europa vivia en aquests anys una forta tensió entre els règims polítics dels diferents països i una gran agitació social provocada per la gran crisi econòmica mundial dels anys trenta.

Alemanya, sota el govern d'Adolf Hitler, continuava preparant-se per la guerra. S'alià amb el feixisme italià de Benito Mussolini. Paral·lelament, al Japó es consolidava un règim autoritari. Aquestes tres potències es van aliar formant l'eix Berlín-Roma-Tòquio, amenaçant seriosament les democràcies occidentals.

França, governada pel Front Popular, s'alià amb els països Balcànics. Stalin va donar suport en un primer moment als governs del Front Popular de França i d'Espanya, tot i que el

govern soviètic va canviar de tàctica en pactar en Alemanya. I finalment, les noves agressions nazis als països alistas de Gran Bretanya van provocar la intervenció britànica i l'inici de la Segona Guerra Mundial, el setembre de 1939.

-Antecedents i factors de la Guerra Civil

L'adveniment de la Segona República va significar l'intent de solucionar els greus problemes estructurals que patia els països. Per aconseguir-ho els governs republicans van endegar una sèrie de reformes com la separació Església-Estat, la llei de reforma militar, la llei de reforma agrària i l'aprovació de l'estatut d'autonomia de Catalunya.

Aquestes reformes van tenir el suport d'importants sectors de la petita burgesia i dels treballadors del camp i de les ciutats. Però van trobar l'oposició dels grans terratinents, de la gran burgesia finacera i industrial, de part de la jerarquia eclesiàstica i de diversos sectors de l'exèrcit.

En realitat, les reformes republicanes no van aconseguir ningú i provocaren una forta agitació social.

Per últim, l'autonomia Catalana va ser mirada amb molt recel per part de les dretes i amplis sectors de la societat espanyola, que sentien temor de la ruptura de la unitat de l'Estat espanyol.

A partir de les eleccions de febrer de 1936 i del triomf del Front Popular, la fragmentació de la societat espanyola i la radicalització de les posicions van fer extremament difícil el diàleg democràtic.

Per les forces progressistes, calia accelerar les reformes mentre que l'extrema dreta organitzaren escamots armats que perpetreren una sèrie d'atemptats polítics contra coneguts dirigents de l'esquerra.

Per tant, les opcions moderades eren francament minoritàries i el republicanisme burgès es trobava entre dos focs.

En aquest context, van iniciar-se els preparatius de la inserrecció militar. Els conspiradors van ser militars d'alta graduació que havien fet la carrera a la guerra del Marroc i per això eren anomenats africanistes. Aquests militars formaven part d'una organització clandestina anomenada la Unión Militar Española (UME).

Ja al mes de febrer, immediatament després de les eleccions generals, el general Franco va proposar al president del govern Portela Valladares, l'anul·lació de les eleccions, proposta que va ser denegada per antidemocràtica. I es van iniciar els preparatius per posar fi al govern mitjançant un cop d'Estat.

L'inspirador era el general Sanjurjo, exiliat a Portugal però mentenia des d'allà, contactes amb militars conspiradors espanyols. A la península, hi havia el general Emilio Mola. Manuel Godea i Francisco Franco eren africanistes i organitzadors de la repressió a Astúries. Políticament, tenien el suport dels monàrquics tradicionalistes o carlins i d'una bona part de la dreta tradicional i la col·laboració directa de l'extrema dreta.

Gran part de la jerarquia de l'Església catòlica va veure amb esperança la sublevació militar.

A Catalunya, on durant els primers anys la República s'havia viscut una situació d'hostilitat declarada contra l'Església, es van produir atacs contra les institucions eclesiàstiques o contra catòlics.

No obstant, Unió Democràtica de Catalunya (UDC) es va mantenir fidel a la Generalitat i al règim republicà. El seu dirigent, Manuel Carrasco i Formiguera va ser perseguit pels anarquistes a causa de les seves conviccions catòliques. Aquest és un exemple de la difícil situació que es vivia al país i la radicalització de les postures, així com la intolerància de bona part de les dretes i les esquerres.

Des del punt de vista geogràfic també hi havia una clara divisió política clara i evident.

-Inici del conflicte

Sovint, la justificació del cop militar esgrimit ha estat l'assassinat de José Calvo Sotelo, dirigent parlamentari de la dreta, el 13 de juliol de 1936, com a rèplica per l'assassinat del tinent republicà Castillo per part d'escamots falangistes. Però no es pot considerar aquest fet el detonant principal.

L'Espanya de Franco va nagar sempre l'origen del nou règim que va guanyar la Guerra Civil fos un *Pronunciamiento* i defensava la idea d'un *movimiento*, el "*glorioso Movimiento Nacional*". Això no obstant, abans que tot, va ser una conspiració militar.

El 17 de juliol va començar al Marroc espanyol la sublevació militar. Però, el 18 de juliol, va ser el dia clau i seria celebrat durant quaranta anys com la festa del *Movimiento*. Aquell dia Franco, després de proclamar l'estat de guerra i felicitar els rebels del Marroc, va volar en una avió llogat dies abans a Anglaterra, des de Canàries fent nit a Casablanca, fins a Tetuan.

El dia 19, la insurrecció militar es va escampar arreu de la República. També el 19 de juliol esclatà la sublevació a Catalunya.

A Barcelona, la sublevació militar havia de ser dirigida pel general Goded. Les tropes rebels, ajudaes per dos centenars escassos de falangistes, havien de dirigir-se al centre de la ciutat des de les casernes perifèriques. El govern de la Generalitat, davant la magnitud dels esdeveniments, va armar els militars i a les milícies de partits nacionalistes com Estat Català. Arreu sonaren trets i es formaren barricades. Al migdia del mateix dia, la Guàrdia Nacional Republicana, la *Guardia Civil*, comandada pel general Aranguren i els coronels Escobar i Brotons, es van decantar a favor de la legalitat republicana.

El general Goded va ser arrestat, jutjat i afusellat. La insurrecció havia fracassat a tot Catalunya.

La correlació de forces i la delimitació dels fronts

A partir dels primers dies, l'exèrcit va quedar dividit en dos bàndols oposats.

El govern de la República va mantenir l'autoritat sobre tres de les vuit divisions de la península.

Els sublevats, en canvi, controlaven les principals zones agrícoles, cosa que va permetre dotar d'aliments les seves ciutats. Però sobretot comptaven amb l'exèrcit professional i millor preparat. A més, el general Franco, amb l'ajut aeri i naval alemany i italià i aprofitant els errors dels republicans, va aconseguir passar alguns milers de soldats del Marroc.

La intervenció de les potències estrangeres en la Guerra Civil és una clara prova de la importància que va tenir el conflicte com a camp de proves per la Segona Guerra Mundial. La república esperava comptar amb la col·laboració dels governs democràtics europeus però l'agost de 1936 es va crear el Comité Europeu de No-intervenció.

Com a resposta, la Unió Soviètica, a partir d'octubre de 1936, va enviar a la República armament i nombrosos assessors polítics i militars.

Al llarg de tota la guerra, l'ajut internacional va ser clarament inferior a la República que al bàndol "nacional" o sublevat, i això va contribuir a augmentar el desequilibri de forces que donà, finalment, la victòria a l'exèrcit sublevat i permeté la instauració d'un règim aliat a les potències de l'eix, que, molt poc després, provocaren la Segona Guerra Mundial.

-Evolució militar del conflicte

La batalla de Madrid

La iniciativa militar va córrer, des del primer moment, a càrrec dels sublevats i la República es va limitar a defensar-se. El pla inicial dels sublevats era ocupar Madrid. Durant els mesos d'agost i setembre de 1936, les tropes marroquines de Franco van arribar a Sevilla i d'allà van passar a Extremadura, on es reuniren amb l'exèrcit del nord, comandat pel general Yagüe.

L'èxit de la campanya va continuar amb la conquesta de Toledo. Però l'ofensiva contra Madrid, iniciada l'octubre de 1936, es va convertir en una llarga batalla. Les batalles de la carretera de La Corunya, el gener de 1937, la del Jarama, el febrer, i la de Guadalajara, el març, van permetre una de les principals victòries per la República i l'estabilització del front de Madrid. La capital va romandre republicana fins a la fi de la guerra.

L'objectiu principal, dels sublevats, va ser aleshores el nord. L'aïllament del País Basc respecte de la resta de la República dificultava l'organització de l'exèrcit. L'ofensiva franquista, dirigida pel general Mola i després pel general Dávila, va ser molt dura i amb freqüents atacs aeris sobre la població civil. El 19 de juny, Bilbao va ser ocupat per les tropes rebels.

Poc després, Franco dictava un decret amb el qual derogava l'estaut d'autonomia basc i el concert econòmic de les províncies de Biscaia i Guipúscoa com a càstig per la seva fidelitat al règim republicà.

La República inicià, com a resposta, dues ofensives per tal de distreure i desgastar l'exèrcit sublevat.

La campanya d'Aragó i la batalla de l'Ebre

A finals de 1937, la situació era ja clarament favorable als rebels. La República, va decidir l'atac contra Terol. La batalla de Terol va tenir dues fases. La primera, després d'una duríssima confrontació de tres setmanes enmig d'un fred intens, culminava amb la conquesta de Terol, el 8 de gener de 1938. Era un dels majors èxits republicans de tota la guerra però va deixar molt debilitat l'exèrcit. La segona va ser contraofensiva que permeté a Franco recuperar Terol el 22 de febrer. Franco va aprofitar aquesta victòria per iniciar una doble maniobra: l'atac general al llarg de tot el front d'Aragó i l'atac contra Catalunya.

Una de les primeres mesures que van prendre els sediciosos tan bon punt van conquerir territori català va ser l'abolició de l'estatut d'autonomia de Catalunya.

El 15 d'abril de 1938, els sublevats arribaren a la Mediterrània per Vinaròs, amb la qual van aconseguir dividir la República en dues zones: Catalunya quedava així aïllada del País Valencià i del centre.

Malgrat la difícil situació que vivia la República, el nou govern de Negrín ve prendre la iniciativa de l'última gran operació militar: la batalla de l'Ebre. L'exèrcit de l'Ebre, format per 300000 soldats comandats pel general Juan Modesto va iniciar l'ofensiva.

Durant el mes de setembre, la conjuntura internacional va influir de nou en contra de la República.

El dia 28 d'octubre de 1938, va tenir lloc a Barcelona una desfilada d'acomiadament de tots els Brigades Internacionals, davant Juan Negrín i Dolores Ibárruri i enmig d'una aclamació popular.

L'última contraofensiva dels franquistes va suposar la major concentració de foc artiller per quilòmetre quadrat. S'acabava així la batalla de l'Ebre. L'Exèrcit republicà va quedar exhaust, ja que va tenir més d'un 50% de baixes, entre morts, ferits i presoners.

-Catalunya en guerra

L'evolució política

Després de la victòria contra les militars insurrectes, a Catalunya va començar la revolució social. La Generalitat va perdre el control de la situació.

La persecució religiosa indiscriminada i la destrucció sistemàtica del patrimoni religiós van ser fets molt freqüents. La Generalitat només va aconseguir salvar de la crema alguns monuments religiosos d'alt valor històric i artístic.

En aquesta situació, el poder de la Generalitat era gairebé inexistent. Amb la finalitat de controlar aquests excessos, provocats per les organitzacions revolucionàries, es va construir el Comitè Central de Milícies Antifeixistes (CCMA). Però fou dissolt el 31 d'octubre de 1936 i es

formà un nou govern de la Generalitat amb representants de les mateixes forces i amb Josep Terradeslles com a conseller en cap.

De manera paral·lela, es va fundar el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), fou una fusió de 4 partits poc després de que esclatés la guerra. El PSUC, d'ideologia comunista i dirigit per Joan Comorera, fou admès a la Internacional Comunista.

Per contra, la Lliga Catalana va desaparèixer i molts dels seus dirigents van ser perseguits.

ERC va conservar durant tota la guerra la presidència de la Generalitat en la persona de Lluís Companys.

Les dues forces més importants, la CNT i el PSUC, representaven dues concepcions oposades de com afrontar la guerra. Igual com succeí a la resta de la República, mentre que anarquistes i afiliats al POUM es mostraven partidaris de donar prioritat a l'acceleració dels canvis revolucionaris a l'economia i la societat, els comunistes del PSUC, els seguidors d'ERC i el propi govern de la Generalitat, defensaven la prioritat de la victòria militar per a, després, poder dur a terme una reforma social.

Aquestes dues concepcions oposades van provocar violents enfrontaments a Barcelona, coneguts com a Fets de Maig de 1937.

L'obra de govern de la Generalitat

La tasca de la Generalitat es va veure condicionada per dos factors decisius: la situació bèl·lica i la inestabilitat política.

Pel que fa a la política econòmica i social Catalunya havia patit un dèficit de fonts d'energia, de primeres matèries per la indústria i també de productes agrícoles per a l'alimentació. La guerra va agreujar aquesta situació i cal afegir la pèrdua d'una bona part del mercat per als productes industrials catalans, que eren venuts tradicionalment a la resta de l'Estat espanyol. El govern va haver d'enfrontar el greu problema de la inflació.

El buit de poder que es va produir durant els primers temps de la guerra va afavorir l'aplicació d'experiències revolucionàries en el camp econòmic i social: les collectivitzacions.

Després dels primers mesos de falta de control, el govern de la Generalitat va intentar controlar el procés revolucionari regulant-lo jurídicament. El 24 d'octubre de 1936, va aprovar el decret de collectivitzacions. A partir d'aquell moment era respectada la propietat de les empreses petites, de menys de 50 obrers, però passaven a ser controlades per un comitè obrer.

Catalunya va viure, durant els trenta mesos que durà el collectivisme, una experiència autogestionària inèdita fins al moment. On hi havia disponibilitat de primeres matèries i on el personal tècnic va simpatitzar amb la revolució, les fàbriques van seguir funcionant amb èxit.

La vida quotidiana va fer-se més difícil i dura per al conjunt de la població catalana a mesura que transcorria el temps. Un dels flagells més importants va ser els bombardeigs aeris que va patir la població civil de la rereguarda. Davant aquesta nova tàctica, la població es va haver d'organitzar construint refugis antiaeris o buscant protecció al metro i es va haver d'acostumar a

conviure amb aquest nou perill. Els bombardeigs provocaren un elevat nombre de víctimes innocents i una desmoralització creixent de la rereguarda.

La falta de productes bàsics dificultava enormement la vida. Però la falta sistemàtica de productes alimentaris va ser una de les conseqüències més dràstiques de la guerra. La Generalitat va haver d'organitzar el racionament dels escassos queviures. La població civil disposava d'una "cartilla de racionament" que li donava dret a recollir pa, arròs, patates, sucre, llegum o oli, quan n'hi havia.

A Catalunya, la majoria dels intel·lectuals es van posar al costat de la República amb una important tasca de suport propagandístic, tant dins com fora del país. Aquest compromís dels intel·lectuals catalans progressistes amb la República va comportar-ne l'exili massiu en acabar la guerra i el desenvolupament de la cultura catalana per terres d'Europa i d'Amèrica, però quedaren uns bases culturals fermes que possibilitaren la resistència durant la llarga repressió franquista per a evitar la desaparició de la cultura catalana.

-Evolució política, social, econòmica, i cultural durant la guerra

Evolució a la zona republicana

La insurrecció militar va representar una commoció política, social i econòmica a l'Espanya republicana. Durant els primers mesos, les organitzacions populars van prendre la iniciativa i es va produir una situació de doble poder, caracteritzada per la coexistència del govern legal i de les organitzacions obreres i populars que posseïen, de fet, el poder real.

Els anarquistes i els comunistes del POUM eren partidaris de la prioritat de la revolució com a única garantia per a guanyar la guerra, mentre que el PCE i l'ala dreta socialista, PSOE i ERC, reclamaven la restauració de les institucions anteriors a l'inici de la guerra i la paralització del procés revolucionari per a donar prioritat a la guerra. Aquesta darrera opció va anar guanyant posicions.

El 4 de setembre de 1936, es constituí un nou govern de concentració, presidit pel socialista Largo Caballero amb la participació del PSOE, del PCE i dels anarquistes amb l'argument de lluitar contra un enemic comú. Federica Montseny, una de les més importants dirigents catalanes de la CNT, fou ministra. Però les desavinències polítiques no van fer més que créixer.

Després dels Fets de Maig de 1937, es va assolir una major estabilitat política ja que Negrín es va mantenir com a cap de govern fins a la fi de la guerra.

Evolució a la zona franquista

L'evolució política i militar a la zona sublevada es caracteritzà per la tendència a la concentració de poder en mans del general Franco.

El 24 de juliol, es creà una *Junta Militar* a Burgos, que centralitzà el poder militar i nomenà, el primer d'octubre de 1936, Francisco Franco *Generalísimo* dels Exèrcits de Terra, Mar i Aire. La unificació del comandament militar va anar seguida de la unificació política. Franco, va decretar la integració de tots els seus seguidors en un únic partit dirigit per ell mateix i anomenat

Falange Española tradicionalista y de las JONS. D'aquesta manera, totes les tendències polítiques que donaven suport a la insurrecció quedaven supeditades al control directe dels militars i de Franco.

L'any 1938, va se decidí perquè Franco va donar les passes per l'estructuració del nou estat, promulgant una sèrie de lleis clarament marcades per la ideologia falangista. El resultat va ser l'adopció d'un model d'estat autoritari feixista. La *ley de administración central del Estado* atorgà a Franco la potestat de legislar i els ministres quedaren sotmesos a la seva abediència i fidelitat. D'altra banda, els partits polítics havien desaparegut per decret. Quedaven prohibides les centrals sindicals de classe, un sindicat únic i vertical: la *Central Nacional-Sindicalista*(CNS). Es va abolir l'estatut de Catalunya.

La política cultural, oficial i centralista, es basava en la destrucció de les cultures nacionals no castellanes. L'ensenyament va a passar a ser una eina per transmetre els tres pilars fonamentals de l'aparell ideològic franquista: la hispanitat, el sentiment nacional unitari i el catolicisme. L'educació havia de ser catòlica, patriòtica, moralitzant i autoritària. La unió de l'Església i l'Estat es concretava en el nacionalcatolicisme.

-Fi de la guerra i repressió

Ocupació de Catalunya

L'ofensiva contra Catalunya, a partir del 13 de desembre de 1938, va ser ràpida. El 16 de gener de 1939, va caure Tarragona, el 26 de gener va ser ocupada Barcelona i l'avanç va continuar ràpidament cap al nord fins a arribar, el 10 de febrer, a la frontera francesa.

Havia acabat l'experiència republicana i autonòmica a Catalunya. L'arribada de les tropes franquistes a Catalunya va provocar una fugida massiva de persones. Es calcula que van creuar la frontera entre 350000 i 500000 persones. Molts homes i dones de Catalunya compromesos en activitats polítiques o simplement culturals van fugir per temor de les represàlies dels franquistes.

La caiguda de Catalunya va representar un cop decisiu a la moral de l'exèrcit republicà.

Dins del govern Negrín i de l'exèrcit no tothom donava suport a la postura dels comunistes. Alguns oficials van decidir, el març de 1939, constituir una *Junta de Defensa de Madrid*, amb l'objectiu de desbancar el govern Negrín i negociar les condicions de la rendició. La *Junta*, dirigida pel coronel Casado, va comptar amb el suport d'alguns socialistes convençuts de la inutilitat de la lluita i de les milícies anarquistes de Madrid, comandades per Cipriano Mera. Els comunistes van respondre amb l'aixecament militar de les seves milícies contra la *Junta*. Finalment, la *Junta* va controlar la situació i va intentar establir negociacions amb representants de Franco. Però Franco va exigir la rendició incondicional.

A partir d'aquell moment i sense trobar pràcticament resistència, les tropes franquistes van iniciar l'ofensiva final. Els dies 31 de març i 1 d'abril es va reunir a París la Diputació Permanent de les Corts republicanes. Negrín va explicar la seva actuació i va assumir la pèrdua de territori nacional. Fou l'última sessió de Corts de la República. A partir d'aquell moment, s'iniciava la

“República de l'exili”, que es perllongà durant trenta-vuit anys, fins que hi va tornar a haver eleccions lliures (1977).

El primer d'abril de 1939, Franco ocupà Madrid i emeté el darrer comunicat, on anunciava la fi de la guerra.

La Segona República, vençuda als camps de batalla i abandonada diplomàticament per les democràcies occidentals, deixava d'existir. La guerra havia durat mil dies i havia causat més de mig milió de baixes entre morts, ferits, desapareguts i exiliats. Espanya, formalment en pau des del primer d'abril de 1939, quedà dividida profundament entre vencedors i vençuts.

La dictadura franquista

-Els anys quaranta: fam i repressió

Política

La política del règim franquista durant aquesta etapa fou determinada per tres factors fonamentals que ja havien començat a manifestar-se durant la Guerra Civil:

1. Els primers anys del franquisme van ser del disseny i construcció del nou estat. Al cim del nou estat es trobava el dictador, Franco, que concentrava tots els poders. Per sota de Franco, es van anar articulant les institucions polítiques. El 1942, es van crear les Corts espanyoles, una mena de parlament, format exclusivament per membres adictes al règim. En aquesta època, tots els càrrecs polítics ho eren per designació i formaven part d'una piràmide jeràrquica amb un sol cim: el dictador. Aquest sistema polític estava fortament centralitzat.

2. La repressió de totes les forces contràries

Les institucions republicanes van ser eliminades, tots els partits, sindicats i entitats que s'havien posicionat contra el franquisme, des dels lliberals fins als més revolucionaris, foren prohibits i els seus membres, perseguits; el dret de lliure associació va desaparèixer.

3. Evolució de la política internacional, amb el referents determinats de la Segona Guerra Mundial, començava cinc mesos després de finalitzar la Guerra espanyola.

Per afinitat i correspondència a l'ajuda rebuda durant la Guerra Civil, el règim franquista es va declarar no bel·ligerant però va afavorir les potències de l'Eix.

Quan es veia clara la derrota alemanya, el govern va declarar la neutralitat i va veure la necessitat de definir-se políticament davant les potències vencedores, les democràcies liberals, encara que no fos més que una operació de mequillatge.

En aquesta línia, es van promulgar tres lleis fonamentals. El *fuero de los españoles* fou una mena de declaració de dretes, la *ley de referéndum* segons la qual el cop d'Estat podia convocar un referéndum per aprovar lleis i la *ley de sucesión* els punts principals de la qual eren la declaració d'Espanya com un “*Estado católico, social y representativo que(...) se declara constituido en reino*” i la successió monàrquica de Franco.

Economia

La situació econòmica d'aquest període fou molt dolenta. Els nivells productius de la guerra no foren assolits fins a la dècada dels cinquanta. El 1950, els espanyols encara eren més pobres que el 1935.

L'aparell propagandístic del règim va culpar d'aquesta situació les destrosses provocades per la guerra. S'assenyalà com a responsable d'aquesta situació política econòmica a l'autarquia.

L'estat va crear diferents organismes, com ara l'*Instituto Nacional de Industria*(INI) i el *Servicio Nacional del Trigo* (SNT), que decidien bona part d'allò que s'havia de produir i els seus preus, i s'encarregaven de comprar-ho i de distribuir-ho.

L'intervencionisme va generar un ampli mercat negre, l'estraperlo, que consistia en comercialitzar part de la producció fora dels canals oficials i vendre-la a preus més alts.

La conseqüència de tot va ser la caiguda en la producció. El període 1939-45 fou especialment dolent, amb una política autàrquica i un intervencionisme més forts que mai.

La indústria catalana va patir especialment aquests problemes generals. Va perdre importància relativa dins del conjunt espanyol a causa de l'escassa inversió estatal a Catalunya.

Societat

Després del daltabaix demogràfic provocat per la guerra, la població espanyola i catalana van tornar a créixer. Aquests es va basar en el creixement natural. A Catalunya, hem de cercar les raons del creixement en la immigració.

Una de les primeres mesures del nou règim va ser el retorn de les terres i empreses afectades per la reforma agrària i les col·lectivititzacions.

Al llarg de 1940, s'estructurà el sindicalisme vertical. Els sindicats verticals afavorien sistemàticament els patrons.

Les dones també van patir un retrocés en el procés d'igualació legal i real respecte als homes. Les lleis franquistes no concedien gaire capacitat jurídica a les dones casades.

Les condicions de vida dels treballadors van empitjorar considerablement respecte a l'època republicana, a causa de la situació econòmica i la política social. Especialment durant els primers anys, la fam i la misèria van ser una realitat quotidiana per a milers de catalans i espanyols en general. L'escassetat de béns de consum i l'intervencionisme estatal feren que el govern decretés el racionament de la seva major part.

L'estat totalitari i el partit únic van intentar crear entitats per a organitzar la societat: La Sección Femenina per les dones, el Frente de Juventudes per als joves, el Sindicato español Universitario.

Cultura

L'estat franquista va intentar molt directament en l'àmbit de la cultura. La repressió fou especialment dura en els territoris on hi havia una llengua diferent al castellà. Es va establir la censura prèvia per a publicacions i productes culturals en general.

Les manifestacions culturals més importants d'aquells anys eren la ràdio i el cinema. Les emissores tenien l'obligació de connectar amb Radio Nacional de España a l'hora dels informatius i al cinema es va impulsar la producció de pel·lícules d'evident caràcter propagandístic del règim. La cultura va decaure en qualitat i quantitat a causa del control oficial i la censura i, especialment, a causa de l'exili i mort dels més importants intel·lectuals de les dècades anteriors.

L'oposició al franquisme

-Els quaranta: el fracàs de l'opció armada

L'Oposició política a l'exterior

L'oposició política al franquisme durant els anys quaranta fou especialment rellevant a l'exterior. Tots els partits, sindicats i associacions i les institucions republicanes intentaren reorganitzar-se a l'exili.

Per als opositors al franquisme, tant de l'interior com de l'exterior, l'objectiu el seu enderrocament i l'estratègia que es pensava utilitzar era l'acció armada. La seva gran esperança era el bàndol dels aliats. Però els factors van provocar la derrota republicana durant la guerra, i la desunió i l'ambient desfavorable, es van repetir en aquests anys.

En primer lloc, cal dir que l'oposició republicana a l'exili va mantenir la desunió del temps de la guerra. Aquesta desunió també es reflectí en les operacions militars contra el franquisme. En segon lloc, els aliats decidiren no intervenir militarment contra el règim franquista. I finalment, l'exili republicà va patir el mateix ambient desfavorable que la República durant la guerra. El màxim que va aconseguir els exiliats fou la condemna al franquisme i la recomanació de trencar les relacions diplomàtiques amb Espanya per part de la recent creada ONU.

L'oposició política a l'interior

La situació de les forces republicanes a l'interior es pot considerar de resistència més que no pas d'ofensiva. Amb militants que escaparen de la repressió i amb altres enviats des de l'exterior, es formaren els primers grups d'oposició a l'interior. Des de 1939, hi hagué grups anarquistes i comunistes i, a Catalunya, País Basc i Galícia nacionalistes. A partir de 1945, la major part dels partits i sindicats democràtics, nacionalistes i esquerrans existents durant la República i la guerra ja s'havien reconstruït a l'interior.

L'oposició dins del bloc de poder

Al si del bloc de forces polítiques i sectors socials que participaren en la sublevació militar i el règim franquista i hi donaren suport, també aparegueren certs moviments d'oposició. En concret, fou una part dels polítics i militars monàrquics els qui es mobilitzaren per aconseguir la reinstauració de la monarquia amb un règim polític semblant al de la Restauració.

Un cop acabada la guerra, els militars monàrquics crearen una junta militar. L'acció més important d'aquesta junta fou, el 1943, entrar en contacte amb alguns partits a l'exili i lliurar una carta a Franco demanat-li la dimissió.

La reaparició del moviment obrer

A una realitat econòmica dramàtica se sumava l'acció oficial del govern i els sindicats verticals. Malgrat tot, l'extrema situació econòmica de 1945 i l'ambient polític generat per la derrota alemanya provocà que reparagués el moviment obrer. L'onada vaguística esclatà el 1946. D'una forma força espontània al començament, sense l'organització de cap sindicat o partit. La vaga es va estendre, ara sí, gràcies a l'acció dels sindicats il·legals (CNT i UGT). Les reivindicacions obreres tenia com a consigna: "Sense menjar no es pot treballar".

El 1947, es produí la mobilització obrera més important dels quaranta, es tracta de la vaga de la ria de Bilbao. El 14 d'abril es produí una manifestació a Bilbao amb milers de participants. Aquesta continuà els dies següents i s'estengué per les indústries i mines de tot el País Basc.

El resultat de la vaga fou negatiu, tot i que, simbòlicament, es demostrà que era possible lluitar contra al franquisme.

3.COS DE L'ESTUDI

3.1. ESTRUCTURA SOCIAL I POLÍTICA DE LA GARRIGA DURANT LA GUERRA CIVIL

La segona República

A la Garriga, mentre que la Generalitat era presidida per Macià, Carles de Rosselló feia entrega del govern del poble als senyors Jaume Ventura, Lluís Viñas i Josep Mª de Roselló, regidors elegits el 12 dels corrents, amb la filiació política de republicans, i Lluís Viñas era presidit nou alcalde. Un cop mort Macià, a diferència del període procedent, a partir de 1934 foren freqüents llargues discussions i debats, en algun cas, força crispats, entre els membres de l'Ajuntament garrigenc. I a tota Catalunya es produí un absolut control militar que no va cedir fins la primavera de 1935, que és quan torna a reflectir-se l'activitat municipal, amb la nova elecció d'Esteve Rocafort com alcalde i reprenent-se una certa normalitat institucional. Es convocaren eleccions pel 16 de febrer de 1936. Quan va arribar el dia assenyalat, novament la vistoria fou per l'esquerra i altre cop es restablien les institucions catalanes de govern, amb la tornada de Companys al govern de la Generalitat. A la Garriga, el resultat era el mateix que tres anys enrera i el Front d'Ordre s'imposava, per 757 vots a 549, al front d'Esquerreres.

	Ordre	Esquerra	Absten.	Cens
DISTRICTE PRIMER				
Secció 1a	176	126	125	427
Secció 2a	130	164	142	436
DISTRICTE SEGON				
Secció 1a	252	113	158	523
Secció 2a	199	146	153	498
TOTALS	757	549	578	1884

La guerra civil

El terme municipal de la població, situat a uns 38 Km. de distància de Barcelona i amb una superfície aproximada d'uns 20 Km², tenia poc més de 3400 persones de dret, a finals d'abril de 1936. Poc devia variar el nombre fins el moment d'esclatar la sublevació militar. Però cal remarcar que la població es veia augmentada per un gran nombre de persones procedents de Barcelona que es desplaçaven a la Garriga com a estança del seu estiu. És a dir, la Garriga era un lloc d'estiueig on gràcies al tren era fàcil accedir-hi des de Barcelona.

En iniciar-se el segle XX diverses comarques catalanes continuaren creixent, com per exemple La Garriga. També ho va fer el nostre Vallès, i entre 1900 i 1910 l'augment fou d'un 10.7% a causa, entre altres elements, de la immigració. Per altra banda, va continuar a la comarca

el procés de creixement del pla i la disminució de la població de muntanya. L'augment de població va ser lent fins el 1920 degut, en part, a la debilitat de la industrialització de la zona. L'augment va ser fort després dels anys 20 i els municipis que reberen més immigrant foren els que més creixeren.

A partir dels inicis dels anys trenta, es començà a frenar l'augment de població, a causa de la crisi general existent i, en conseqüència, de la minva d'immigració, força dèbil des de 1933. La Guerra Civil suposà un fre a les pautes normals de desenvolupament i creixement demogràfic, encara que a La Garriga succeí tot el contrari. Va acollir una important quantitat de refugiats i evacuats que modificaren i feren augmentar la seva població de manera ben alta, especialment el 1938. Per altra banda, les morts a la reraguarda vallesana —per violència o malaltia—, les del front, els exilis i els comportaments de la natalitat durant el conflicte, mostren unes xifres de baixes força importants.

Exactament durant l'època del conflicte, la població garriguenca augmentà notablement. Una vegada el conflicte bèl·lic s'acabà, la Garriga presentava una població molt poc diferenciada de 10 anys enrera: 265 habitants d'augment. Passà de tenir-ne 3115 l'any 1930 a 3380 l'any 1940. Durant el període 1930-40, l'índex de creixement era superior a la mitjana del de la Comarca: 28,3 sobre 19,8. Aprofundint en aquesta qüestió, hom pot observar que l'índex de naixement durant onze anys, els que van de 1930 a 1940, ens donen una mitjana de gairebé 48 infants per any, i que el 1937, en neixen 65 i el 1938, 53, o sigui més que la mitjana, però sens dubte no explica prou això el gran increment que la Garriga veié durant la guerra.

La quantitat d'habitants que hi hagué a La Garriga durant l'època del conflicte, sembla deguda només a aquest fet: moviment de població, on la gran incidència està en la recepció d'habitants i amb estances perllongades d'aquests arribats.

És important assenyalar que la xifra de refugiats i evacuats és força alta. No hi ha dubte que La Garriga rebé més població refugiada i evacuada que la que li corresponia d'acord amb la xifra d'habitants que tenia censats.

L'estadística demogràfica del període estudiat és la següent:

1. Demografia i altres dades

1.1 Xifres absolutes de població

1930.....	3115
1940.....	3380

1.2 Dades corresponents al període bèl·lic

	DRET	FET
1936		
4 d'abril ¹ (C.A)	3440	---
30 d'abril ²	3408	---

4 de desembre (C.A.)	---	4200
26 de desembre (C.A.)	---	4300
1937		
7 de juny (C.A.) (C.P.)	---	4362/5000
10 de setembre (C.P.)	---	7220
1938		
4 de març (C.A.)	3500?	10000
4 de maig (C.A.)	3500	10000
23 de maig (C.P.)	---	8000
1 de juny (C.P.)	4576	---
11 de juliol (C.P.)	5910	---
1 d'octubre (C.P.)	6049	---
5 d'octubre (C.P.)	6049	---
novembre (C.P.)	6090	---
1 de desembre (C.P.)	6041	---
1939		
1 de gener (C.P.)	5439	---
31 de desembre (C.P.)	3438	---
1.3 Dades sobre refugiats (C.P.)		
1936		
4 de desembre	200	
procedència: Madrid		
1937		
18 de gener	200	
procedència: Madrid		
27 de juny	200	
9 de setembre	225 (més els de Madrid)	
procedència: nord d'Espanya		
1938		
maig	724	
1 de juny	878	
procedència: Aragó, Catalunya i Euzkadi		
8 de setembre	659	
novembre	728	

¹ Les sigles (C.A.) corresponen a les dades extretes de la correspondència de l'Arxiu Municipal.

² Generalitat de Catalunya, Servei Central d'Estadística. Datat a 27/IV/1937

1 de desembre

71

1939

1 de gener

64

L'agricultura fou el sector de producció més alterat, durant el període 1936-1939. És cert que quant a nombre hi hagué un augment en aquest sector, però també ho és que a partir de l'any 1938 fins i tot passà a ocupar el darrer lloc, per sota del sector terciari.

En relació a l'aspecte agrícola, cal anotar que hi havia grans extensions de terreny, que pertanyien a unes quantes famílies d'antic avior a la població, però també hi havia petits propietaris agrícoles que a l'igual que els de major cabuda, conreaven terres amb els típics cultius mediterranis, com vinya i oliveres, altra el blat, civada i ordi.

"Al dors d'un document enviat a l'Ajuntament per la Conselleria d'Agricultura de la Generalitat, datat a 9 de febrer de 1937, hi consta escrit a mà, una relació de treballadors de la terra a jornal, existents abans del 19 de Juliol de 1936. Eren els següents: 4 en terrenys de menys de 20 Ha.; 7 de 20 a 30 Ha.; 11 de 30 a 40 Ha.; 7 de 40 a 50 Ha.; 5 de 50 a 60 Ha.; 2 de més de 60 Ha. Un total per tant de 36 treballadors a jornal.

*En la mateixa data, l'esmentada Conselleria demanava saber la superfície cultivada de secà. Pel mateix procediment constava que era un total de 25 Ha. Per mitjà d'un altre document datat a 3 de juliol, i adreçat al Servei Agronòmic de Catalunya, sabem que hi havia unes 5000 oliveres en el terme municipal."*³

Les hortes, d'extensió reduïda moltes d'elles, i situades a les vessants del llavors, el bonic riu Congost, subministraven diversos productes de força ajut a l'economia casolana. Les patates, però, eren la principal font d'ingressos de la pagesia de La Garriga. Es collien en gran quantitat a causa de la situació dels terrenys de la zona plujosa del Montseny.

Més important fou quan en iniciar-se el conflicte i durant el seu perllongament, es van fer ocupacions de terres que van ser destinades al consum familiar.

El sector industrial estava format per fàbriques de teixits, filatures i ebenisteries principalment. Concretament i en compliment d'un ofici que portava data de 1R. de febrer de 1936 es comunicava al Comandant del lloc de la Guàrdia Civil de Granollers, amb data 8 de febrer, que a la Garriga hi havia un total de 6 fàbriques i 205 obrers. El document contribueix molt més a donar una falsa imatge de la població si no recordéssim aquí les feines dedicades al transport, per exemple, a la gran quantitat de botigues dedicades al comerç. D'acord amb les dades censals de l'Impost, el sector secundari és el més important dintre les activitats professionals dels anys 1936, 1937 i 1938. És, però, l'únic sector que no creix en tant per cent dintre la població ocupada, ja que

³ I-GARRIGA ANDREU, Joan, *Revolta i guerra civil a la Garriga*, ed. l'Aixernador, La Garriga, juliol 1986.

disminueix durant el conflicte. A la Garriga, tant a la indústria com en el comerç, s'hi aplicà el sistema de Col·lectivització vigent arreu de Catalunya.

En conclusió, la majoria de la població treballava els seus propis conreus o bé els dels grans propietaris. La majoria cultivaven cultius mediterranis que els subministrava el consum de subsistència i podien dirigir poca quantitat de productes per la venda. L'economia del poble era de subsistència familiar, és a dir, la majoria de les famílies que treballaven al camp era pel seu propi consum, mentre que les gran extensions de grans propietaris era per comerciar i vendre-la en mercats. I pel què fa a la indústria es converteix en col·lectius, com passa a tota Catalunya.

Quant al sector terciari, podem deduir que en base al Cens de l'Impost que aquest sector tingué un increment molt alt al llarg dels anys considerants. On sobresurten les feines relatives al comerç i transports. També cal destacar un gruix de professions, com les feines d'ensenyament.

2. Distribució socio-professional de la població de la Garriga als anys 1936, 1937 i 1938

	1936	1937	1938
SECTORS			
-Primari	260 12,27%	290 14,35%	357 13,51%
-Secundari	524 24,74%	435 21,53%	568 21,49%
-Terciari	226 10,67%	215 10,64%	368 13,92%
-Total de la gent			
Ocupada en els	1010 47,68%	940 46,53%	1293 48,94%
tres sectors			
-D'altres qualificats com			
sectors no productius	1108 52,31%	1080 53,46%	1349 51,05%
-Total població			
considerada	2118 99,99%	2020 99,99%	2642 99,99%

Les eleccions del diumenge 16 de febrer a la Garriga tingueren un índex de participació més alt, que en les darreres vegades, així com una diferència en aquesta confrontació de 208 vots a favor del Front Català d'Ordre respecte la candidatura del Front Popular d'Esquerra.

El mesos següents mostraren clarament un poble inquiet, principalment en el sector obrer. La Garriga vivia una època amb vaguises i aturats. No cal posar en dubte, que el descontentament era i es palesava en moltes famílies.

El ritme de la població, o millor dit, el compàs arrítmic com hom pot comprovar, es veié aiguabarrejat per la vinguda dels estiuejants. La ja tradicional arribada a La Garriga, es veia de nou complementada de mica en mica primer, però acceleradament després, una vegada els col·legis barcelonins tancaven les portes.

Procés de la Guerra civil a La Garriga

En un poble com la Garriga, la situació no era pas la mateixa ja que, en esclatar la sublavació, les operacions militars es disputaven molt lluny. A diferència del sud peninsular, a Catalunya els facciosos fracassaren ràpidament i, arreu, la legalitat republicana era respectada. És clar que hi havia alguns sectors monàrquics, carlins i, fins i tot, falangistes convençuts, però eren una minoria en termes absoluts i relatius. S'hauria pogut suposar que entre noslatres regnava la pau, però és ben sabut que això no va succeir.

En aquells temps, les ideologies encara tenien un pes específic i el fet és que la República era defensada per sectors socials amb creences polítiques molt diferents. A La Garriga, aquestes tensions les protagonitzaven homes que potser vivien al mateix carrer, freqüentant els uns dels altres, i les divergències s'anaren fent cada cop més punyents, conforme la situació s'anava agreujant des del punt de vista militar i empitjoraven les condicions de vida. Tot plegat va conduir els comportaments de la gent fins a situacions límit, on es palesaven les autèntiques cares de cadascú. Sovint, es van viure moments sublims de generositat; també sovint, actes de gran riquesa.

L'euforia, de vegades, és ben poc civilitzada. Per això, quan es va saber del cert que a Barcelona l'aixecament en armes dels franquistes havia fracassat, els sectors més radicalitzats de la població garriguenca, atïats per forasters procedents de Barcelona als quals l'anonimat els permetia fer barbaritats, apuntaren cap a l'objectiu tradicional de totes les revoltes populars del primer terç del segle XX: l'Església. Per això, el 21 de Juliol de 1936, La Parròquia de Sant Esteve fou cremada, juntament amb la rectoria, i foren destruïts l'Arxiu i part de la Biblioteca. També, i foren abrasats, en públic, llibres i objectes religiosos, llençades daltabaix les campanes i els maristes i les monges van haver de fugir perquè la seva vida corria perill.

De moment, i enmig d'una gran incertesa, el poder local va agafar-lo el Comité de Milícies Antifeixistes, que dominava la CNT-FAI, d'inspiració anarquista.

Era el mes d'agost quan va succeir la major part del assassintat, tot i que més esporàdicament va continuar fins al novembre, i tingueren lloc les execucions sumaríssimes a Montmany (com el capellà Ramon Pascual), a la collada de Parpers i, en general qualsevol despoblat que facilités la impunitat dels crims. Durant la tardor foren assassinats el secretari i l'alcalde, Gastó Comère. Aquest darrer, s'havia oposat decididament a les actuacions repressives del Comité.

Aquesta situació va canviar les coses. Va provocar que molta gent, per por o per indignació, deixés de considerar com a cosa pròpia l'Ajuntament i va obligar els detentors del poder real a fer-hi canvis. Per això, a finals de mes, es creà el <<Comité Executiu d'Administració Local>> que presidia Leopoldo Latorre. Per ordre seva, es sistematitzaven les ocupacions de finques i torres d'estiueig, en un ambient confús, contradictori i ple de buits de

poder. Els sectors que aleshores tenien la força de decisió posaven per davant de tot la imperiosa necessitat d'empendre la revolució social i els reformistes del govern de la Generalitat havien de córrer, molt sovint, a remolc dels fets consumats. Vegem, si no, l'exemple local de l'ocupació de la casa on estiujava el comandant Frederic Escofet, precisament el responsable màxim de la Comissaria General d'Ordre Públic del govern que presidia Lluís Companys.

Mentre tant, es començava a comprovar que la lluita seria llarga i molt més difícil de guanyar com creien. S'ordenà la dissolució dels Comitès de Milícies i el retorn a l'organització dels Consells Municipals. De fet, a La Garriga canvià el nom, però no la gent, de manera que la variació va resultar més aparent que real. Finalment, i com a mesura que palesa la voluntat de recuperar el control real de la situació, l'Ajuntament reclamava totes les armes en poder dels particulars.

L'any 1937 s'inicià amb un Estat partit pel mig. A Catalunya, els trets encara sonaven molt lluny, però a ningú no li passava per alt que s'acostaven temps encara més difícils. En el món de les col·lectivitzacions, poden apuntar-se entre les fites que va aconseguir la Generalitat. Externament, la vida semblava diferent, tenyida amb els colors dels vestits obrers, i el canvi dels noms del nomenclator català (Ronçana del Vallès per Santa Eulàlia, Baix Montseny per Sant Celoni...) consolidava la sensació de canvis substancials.

Tanmateix, la base real que sustentava la revolució no era gens sòlida, com es comprovà el primer dia de l'any en un afer que tingué en un puny tota la població garriguenca. S'esqueia que l'Ajuntament havia convocat uns quants dirigits locals de la Unió de Rabassaires, organismes que controlava la poderosa Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya, a fi de pressionar-los perquè millorés la quantitat de productes que rebia el poble. Els pagesos, poc predisposats a vendre les collites als preus que es fixaven, n'atorgaven només una part i procuraven treure més partit de la resta, acudint als mercats que s'escapaven del control i on la feina donava més rèdit. De manera que, fent pinya, els dirigents citats a declarar s'hi van presentar acompanyats de 200 persones, entre pagesos i vilatans. Després de les discussions amb membres del Comitè municipal, es passà als fets: la gent desarmava les autoritats, després que una d'elles engegés un tret dins el local. Quan se'ls enduien, un altre, inopinadament, travessà el carrer i va disparar una pistola que duia amagada. Per sort, no va tocar a ningú, i tothom cuità a amagar-se.

Els telèfons entaren en funcionament, i mentre els uns demanaven reforços al Comitè de Granollers, els altres es posaven en contacte amb el PSUC, que ràpidament es va aliar amb els rabassaires per fer fora als ocupants de l'Ajuntament Local. Havien arribat els Guàrdies d'Assalt des de Barcelona i es trobaven amb una ferma actitud dels comunistes, que atuaven com a portaveus de l'opinió dels congregats a la plaça. Era ja mig fosc quant sortiren al balcó de l'Ajuntament un membre del Comitè i un altre del PSUC, garantint el canvi d'alguns càrrecs i la renovació de les actuacions emprades fins aleshores. Com a conseqüència immediata, s'estrenaren a La Garriga els dos primers consellers comunistes.

El segon any de la Guerra Civil espanyola va sobtar per l'aparició de molts més habitants que els que el poble podia absorbir. Ja a finals de 1936, la xifra se situava sobre els quatre mil dos-cents, comtant-hi evacuats, fugitius, ferits i refugiats, i el nombre augmentava sense parar. Van fer acte de presència els greus problemes de subministrament, on els pagesos, conscients que tenien la paella pel mànec, van prescindir dels requeriments que se'ls feia per aclarir les collites que posseïen i acabaren per dir en públic que els seus afers econòmics no s'hi havia de posar ningú. El desgavell era immens.

En acabar l'any 1937, el govern de Companys no podia fer front a les necessitats del municipi. I després d'un 1938 molt pitjor teníem la guerra a tocar de casa. El panorama resultava esferidor. No obstant, tot i l'evidència que la guerra estava perduda, n'hi havia pocs que s'imaginaven que la Garriga fos un centre d'atenció per l'aviació franquista.

Feia tres dies que Barcelona havia capitulat i Granollers acabava de ser ocupada pels franquistes. Era la nit del 28 al 29 de gener de l'any 1939 quan la Garriga fou bombardejada. Amb la visió de fileres i fileres de refugiats que, des de feia setmanes, omplien patèticament la carretera cap a la frontera francesa. De resultes d'aquells atacs, que afectaren la cruïlla de la carretera Nova amb l'Ametlla, el carrer dels Banys, del Figuerol i tota la zona de l'estació que quedà esmicolada, tretze persones, des d'un nen de cinc anys fins un avi de seixanta-cinc, van perdre-hi la vida.

L'1 de febrer, des del pla de Llerona, entrava l'exèrcit franquista i La Garriga passava a formar part de l'anomenada zona nacional.

3.2. ORGANITZACIONS POLÍTiques I SINDICALS A CATALUNYA I A LA GARRIGA DURANT LA GUERRA CIVIL

ERC

Esquerra Republicana de Catalunya

Fundació→ Partit polític del Principat de Catalunya creat a la conferència d'Esquerres celebrada els dies 17-19 de març de 1931 per la unió del Partit Republicà Català, el grup de l'Opinió i Estat Català (la Conferència representava uns 16000 afiliats). La fusió tingué l'origen en el comitè d'Enllaç dels Partits Republicans (1930) i en el Manifest d'Intel·ligència Republicana (maig del 1930).

Ideologia→ Partit nacionalista que aleshores defensava el model republicà federal per a l'estat espanyol. Partidari de reformes graduals, es va configurar com a força d'esquerra moderada que va tenir el suport d'un sector important de la classe treballadora i menestral, de la burgesia i de la petita i mitjana burgesia catalanista.

→ Els seus principis polítics foren el reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya i dels drets de l'home i del ciutadà, la federació amb els altres pobles ibèrics i la socialització de la riquesa; el programa social s'estructurà damunt la llibertat sindical. El dret de vaga i la defensa d'un salari mínim, una jornada màxima de vuit hores, vacances obligatòries, assegurances i retir obrer, escoles de treball, etc.

→L'organ d'expressió inicial d'ERC fou l'Opinió, al qual s'afegiren la Humanitat (Barcelona) més oficialista, la Jornada (Lleida), l'Autonomista (Girona), El Poble (Sabadell) i l'Acció (Terra).

Fets més importants→El 12 d'abril va obtenir un èxit inesperat en les eleccions. I dos dies més tard va proclamar la Segona República (espanyola) i la catalana.

→ERC guanyà de manera aclaparadora les primeres eleccions al Parlament el 20 de novembre de 1932.

→A la mort de Francesc Macià, el substituï Lluís Companys en el càrrec de president de la Generalitat.

En l'àmbit polític, durant la República, era el partit més votat.

→El 19 de setembre de 1932 s'aprovà un text, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya sota un govern d'Esquerres.

→El febrer de 1936, es convocaren noves eleccions generals a tot l'Estat. Amb la victòria de les candidatures del Front d'Esquerres, es va restablir l'estatut i amb aquest Lluís Comapnys com a president de la Generalitat.

→El dia 31 de Juliol de l'any 1936, Lluís Companys formà un nou govern, encapçalat per Joan Casanovas i Maristany, en el qual ERC tenia l'hegemonia i en el qual participaren el PSUC, L'ACR i la Unió de Rabassaires (UR). Es creà una Conselleria de Defensa, envaint competències de l'Estat.

→El 6 d'agost del mateix 1936, Joan Casanovas passà a presidir un nou govern de la Generalitat, format únicament per ERC i Acr a causa de l'oposició de la CNT a la participació del PSUC.

→El 26 de setembre, Lluís Companys formà un govern de concentració, presidit per Josep Terradellas i integrat per ERC, ACR, UR, CNT, PSUC i POUM. Però el 17 de desembre quedà exclòs el POUM per exigència del PSUC.

La Garriga

→Dins les eleccions municipals, que es celebraren el 17 de desembre de 1933, el partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, dins del grup d'Esquerres, va ser el partit que seguí en vots a la Lliga. És a dir va ser el segon partit més votat; i la Unió d'Esquerres va ser la coalició que seguí en vots al partit més votat. Finalment un cop constituït l'Ajuntament, l'Esquerra Republicana de Catalunya tingué quatre regidors.

→ També durant la segona República, les eleccions a Diputats a Corts el febrer de 1936 van ser guanyades per el Front Popular i el Front d'Esquerres damunt les dretes.

→Després del consell municipal celebrat a començaments de l'any 1937 on es constituí el nou Ajuntament i on Esquerra Republicana va tenir una posició important. Ja que Oliveres, un representant d'aquest partit, va ser nomenat segon alcalde.

→ El dia 22 de juliol de 1937 hi hagué un nou repartiment de Conselleries i per tant de càrrecs. On Esquerra formà les conselleries de sanitat, cultura i proveïments.

CNT

Confederació Nacional del Treball

Fundació→El 30 d'octubre de 1910 es fundà una organització sindical d'implantació estatal: CNT. Principalment no es declarà obertament anarquista sinó partidària d'un sindicalisme revolucionari.

→Central sindical d'àmbit espanyol, que celebrà el seu primer congrés, constitutiu, del 8 al 10 de setembre de 1911 al Saló de Belles Arts de Barcelona. Després de la desaparició de la Federació de Treballadors de la Regió Espanyola, la primera manifestació d'un reagrupament de societats obreres, amb influència anarquista, fou Solidaritat Obrera, la qual intentà, des de l'abril del 1909, de preparar una "Conferència obrera nacional".

Ideologia→ Desenvolupar en els treballadors l'esperit d'associació, practicar l'ajuda mútua i la solidaritat entre els treballadors, representar, defensar i promocionar els interessos econòmics, socials, professionals i culturals dels afiliats, així com programar les accions necessàries per aconseguir les millores socials i econòmiques, tant pels afiliats com per tots els treballadors en general.

Fets més importants→El setembre de 1911, primer congrés de la CNT. Hi van assistir 140

sindicats, que sumaven un total de 26571 persones afiliades.

→L'estiu del 1931, la CNT va assolir-se com la màxima potència a Catalunya amb més de 300000 afiliats, (la meitat dels obrers catalans).

→El 1931, era el principal sindicat de Catalunya. A Catalunya, durant la República, el sindicat majoritari era la CNT (el 25% de la classe obrera hi estava afiliat). Aquesta estava controlat pels sentors més extremistes organitzats a la Fai.

→L'any 1933 la CNT va intentar aconseguir la revolució social, però només va poder dirigir limitats aixecaments armats, molt localitzats geogràficament.

→El 4 de setembre de 1936, una de les més importants dirigents catalanes de la CNT, fou ministra de sanitat del nou govern.

→Després de la victòria contra els militars insurrectes, la Generalitat, totalment desbordada pels esdeveniments, va perdre el control de la situació. Aquest va passar en mans de la CNT-FAI, que, amb l'armament requisat a les casernes assaltades, va esdevenir un autèntic govern paral·lel controlant el carrer i imposant la seva llei. En aquesta situació es va

constituir el Comitè Central de Milícies Antifeixistes (CCMA), organització controlada des d'un primer moment per la CNT-FAI.

→El 24 de juliol de 1936 la CNT-FAI va convocar combatents al passeig de Gràcia per formar columnes i anar a reconquerir Saragossa.

→La CNT va créixer desorbitadament de 175000 afiliats el 1936 a un milió al febrer de 1937.

→El 27 de març de l'any 1937, dimiteixen els representants de la CNT en el govern català.

→Després dels coneguts Fets de Maig de 1937, la CNT va començar a perdre influència.

→Després dels fets de maig de 1937, amb el govern de Negrín fins a la fi de la guerra, es va reforçar el Front Popular amb un ministre de la CNT, Frederica Montseny, una de les més importants dirigents catalanes.

→El 8 de juny de 1937, la CNT adoptà un estatut tipus per a totes les col·lectivitats anarquistes i mixtes, que esdevingueren Col·lectivitats Cooperatives Confederales de Treballadors Pagesos.

La Garriga

→En els primers moments de la revolució de juliol, s'organitzà a La Garriga, el Comitè Local de Milícies Antifeixistes, en reacció amb el central de Catalunya, organisme polític i militar, amb el mateix temps legislatiu i executiu, en el que la CNT-FAI hi tenia un lloc predominant.

El que Dolores Ibárruri deia a Londres al cap d'uns mesos era ben cert: "*Tot l'aparell estatal havia estat destruït i el poder de l'Estat era en el carrers*"⁴. El poble així ho vivia.

→El sindicat únic de treballadors, CNT-FAI de la Garriga, responia urgentment al Consell Municipal, proposant que el conseller d'economia reunís aquells tallers i empreses, i els ensenyés a omplir fulls alhora que recordava que els havia lliurat un comunicat demanant que es fes una relació de la maquinària i diners de la localitat, tant col·lectius com particulars.

→L'1 de maig de 1936, la CNT i les JJLL van fer un míting a la casa del poble, amb la projecció de la revista del front d'Aragó "La toma de Sietamo"

⁴ Citat per Raymond Carr: ESPAÑA 1808-1809. Ed Ariel Barcelona, 1970. Pàg.628. Recollit de "Speeches and Articles (Londres, 1938),214.

→La Unió, diari de manifestació local de la CNT. En el número 6 del periòdic, datat a 25 d'abril, s'hi deia que els dies 14 i 15 d'aquell mes, havia tingut una assemblea general d'afiliats de tots els rams de la CNT, convocada per la junta central.

A través dels escrits d'Unió sobre la vida garriguenca diària sabem que el primer de maig, eren la CNT i les JJLL, qui a la casa del poble es van fer amb la projecció "de la revista del front d'Aragó"

→Un cop esdevinguts els Fets de Maig de 1937, hi hagué repercussions pel sindicat de la CNT. Ja que s'intentà apartar-lo del poder.

→El dia 4 de gener de 1937, en el consell municipal de l'Ajuntament la CNT ocupà la posició el càrrec de primer alcalde, amb la figura de Latorre.

→El 20 de maig consta un document a l'arxiu històric municipal on el sindicat CNT lliurà totes les armes llargues i curtes que posseïen, i heus ací com es demostra que havien perdut iniciativa i força.

→Comissió d'enllaç entre els dos sindicats locals. Unió perfecte i lleial.

→Latorre, alcalde del municipi, deixava el seu càrrec d'alcalde, a mitjans del mes de juliol de 1937, cridat per l'exèrcit deixava endarrera tota una etapa confosa, dominada especialment per CNT-FAI.

→Latorre era substituït per Jaume Figuerola Ximenez, també de la CNT.

→El 22 de juliol de 1937 hi va haver un nou repartiment de les conselleries, on la CNT es trobava en situació de llar afebliment. Li tocà les conselleries d'economia, serveis públics i finances.

→En la sessió del dia 2 de setembre, l'acta deixava constància de la pugna constant entre la minoria de la CNT i la resta del Consell.

UGT

Unió General de Treballadors

Fundació→ La unió General de Treballadors, fou fundada a Mataró l'any 1888. El creixement de la UGT i el PSOE van ser recíprocs i paral·lels. Va tenir un lent creixement durant les primeres dècades del segle XX. El congrés fundacional, per iniciativa del Centre Obrer de Mataró, tingué lloc a Barcelona del 12 al 14 d'agost de 1888, amb assistència de 25 delegats que representaven 41 societats obreres de Catalunya (Mataró, Barcelona, Vic i Manlleu), Castelló i Madrid bàsicament. El primer consell estatal fou presidit per Antonio García Quejido. Formada inicialment per 29 societats i uns 3300 afiliats, no aconseguí d'implantar-se a Catalunya –on s'enfrontà a Les Tres Classes de Vapor–, però sí a Madrid (hi acollia la meitat dels seus afiliats), al País Basc (on destacà l'activitat del seu dirigent Facundo Perezagua) i Astúries.

Ideologia→ Fou un sindicat de classe, democràtic, moderat, disciplinat, d'ideologia socialista i molt influït pel Partido Socialista Obrero Español. Utilitzà en general la tàctica de les vagues pacífiques i ben organitzades per a aconseguir millores en la condició del proletariat; conjuntament amb el PSOE, creà també associacions assistencials i de resistència, cooperatives de consum i cases del poble.

Fets més importants→ La UGT i el PSOE van adoptar una actitud possibilista durant la dictadura de Primo de Rivera.

→Els fets d'octubre de 1934, a Catalunya, va ser convocada una vaga general per l'Aliança obrera (PSOE, UGT, bloc camperol i obrer) sense la UGT.

→Participà en el Front Popular del 1936, però es negà a formar part del govern i buscà una aliança amb la CNT, que de fet es mostrà bastant inestable.

→En produir-se la insurrecció militar del juliol de 1936, la UGT, juntament amb la CNT, tingué un paper decisiu de l'estat espanyol, i formà part dels diversos organismes revolucionaris que es crearen en els primers dies de la guerra civil.

→Durant la guerra, la influència comunista hi cresqué, i una nova directiva, presidida per Ramón González Peña, donà suport al govern Negrín.

→La UGT, que tenia entre 15000 i 20000 afiliats en començar la guerra, passà a 425000 a finals de l'any i a 600000 el 1937.

La Garriga

→En el mes d'abril de 1936, el PSUC i la UGT van fer en el "Círcol de Recreu", un Mítting on exposaren el Pla de la Victòria i prengueren part Mauela Martí, Vidal Rossell i Pere Ardiaca.

→Un membre de la UGT-PSUC fou nomenat tercer alcalde amb la representació de Joan Sallés. Això succeí el dia 4 de gener de l'any 1937 durant el consell municipal per reconstruir el nou ajuntament.

→La sessió del dia 25 de març de 1937 cesaven en els seus càrrecs: Joan i Jaume Sallés, que a l'Ajuntament representaven la UGT i PSUC -per raó d'allistament a files-.

→El mes d'abril de l'any 1937, el partit socialista i la UGT van fer en el "Círcol de Recreu" un Mítting on exposaren el pla de la victòria. Això en arriba a partir dun de les publicacions del diari la Unió, del sindicats de la CNT.

PSUC

Partit Socialista Unificat de Catalunya

Fundació→Organització política catalana fundada el 22 de juliol de 1936 a partir de la fusió del Partit Comunista de Catalunya, la Federació Catalana del PSOE (Federació Socialista Catalana), la Unió Socialista de Catalunya i el Partit Català Proletari. Les primeres converses per la unificació tingueren lloc al començament del 1935, amb la participació del BOC, Esquerra Comunista, Unió Socialista de Catalunya, PCP i la federació catalana del PSOE, però hom no arribà a cap acord malgrat els esforços del PCP per a superar tant les reticències entre organitzacions comunistes i socialistes com l'hostilitat de l'organització comunista oficial contra els dos partits dissidents.

Ideologia→ L'evolució de la Unió Socialista cap a posicions revolucionàries i la celebració del VII Congrés de la Internacional Comunista (agost del 1935) proposaren l'articulació d'un ampli front antifeixista, deixaren la porta oberta a una possible reunificació amb l'esquerra socialista i donaren un nou impuls al procés unitari dels partits obrers catalans. Tanmateix, a la darrerria del 1935 s'havien creat dos blocs, format un pel BOC i Esquerra Comunista, que formaren el Partit Obrer d'Unificació Marxista.

→Un partit marxista, de base nacional i de principis internacionalistes, que es proposa la superació del capitalisme per una societat democràtica, igualitària i justa on no existeix més l'explotació de l'home per l'home.

Fets més importants→ La guerra civil i la situació política i social existents a Catalunya n'acceleraren la fusió, i fou nomenat secretari general Joan Comorera; el nou partit s'organitzà seguint els principis del centralisme democràtic i el seu caràcter de partit independent dins la Internacional Comunista —a la qual s'adherí— li fou confirmat pel ple d'aquesta del juny del 1939 en admetre'l com a la secció catalana.

→El seu creixement durant la guerra fou notable: dels sis o set mil militants de juliol del 1936 passà prop de 60000 pel juliol del 1937 (15000 de Barcelona).

→El juliol de l'any 1936, la Columna de Carles Marx del PSUC sortí cap al front d'Aragó des de Barcelona.

→El dia 3 de maig de 1937, s'iniciaren els fets de maig a Barcelona, amb l'enfrontament de les forces de seguretat del govern català i del PSUC contra forces anarcosindicalistes i del POUM.

→Agost del mateix 1938, Josep Moix, del PSUC, és nomenat ministre del govern de la república.

→El febrer de 1939, les tropes franquistes ocupen totalment Catalunya. Els militants del PSUC que no han mort en combat, s'exilien o resten clandestins.

→Març de 1939, es reuneix tot el Comitè Central del PSUC a la ciutat francesa d'Anvers: es decideix continuar la lluita antifeixista en la continuïtat del Front Popular.

La Garriga

→En l'aixecament dels pagesos del dia 1 de gener de 1937, el PSUC local empenia una actitud decidida i arriscada d'enfrontament directe amb el Comitè.

→Els militants del PSUC local, que des de feia alguns temps tenen un intenció evident, per bé que subterrani. Per a la majoria de la població, i al qual no li eren alienes les amenaces del Comitè per una banda i l'adquisició d'armament pel PSUC per altra, es posaren decididament a favor dels amotinats i en contra dels membres del Comitè.

→Militants del PSUC local assumien un paper directiu en les negociacions en nom propi i de la població per evitar l'enfrontament directe amb el Comitè i els pagesos.

→Pocs dies després i per evitar-ho, 2 consellers del PSUC entraven a formar govern en el Comitè.

→En el consell, de principis de l'any 1937, un membre del PSUC -UGT va ocupar la posició de tercer alcalde de l'ajuntament.

→La sessió del dia 25 de març de 1937 cessaven en els seus càrrecs: Joan i Jaume Sallés, que a l'Ajuntament representaven la UGT i PSUC -per raó d'allistament a files-.

→El mes d'abril de l'any 1937, el PSUC i la UGT van fer en el "Círcol de Recreu" un Miting on exposaren el pla de la victòria. Això ens arriba a partir d'una de les publicacions del diari la Unió, del sindicat de la CNT.

→En aquell moment apareixia una nova estructura política i sindical a la Garriga: el PSUC. Un cop esdevingué el sessament de Leopoldo Latorre.

→Seguidament en la sessió del dia 22 de juliol on es repartiren les noves conselleries. El PSUC ocupà els càrrecs de la presidència, de governació i de treball.

PSOE

Partit Socialista Obrer Espanyol

Fundació→ Organització política fundada a Madrid l'any 1879 per nuclis marxistes espulsats de la Federació Regional Espanyola de l'Associació Internacional de Treballadors. El seu portaveu fou El Socialista (1886). El I Congrés tingué lloc a Barcelona, de la Unió General de Treballadors, sindicat d'inspiració socialista. El nou partit s'implantà en els medis obrers de Madrid, el País Basc i Astúries

Ideologia→El partit manà una política de defensa de les reivindicacions obreres i acomplí una àmplia tasca d'educació popular. Els seus objectius principals eren la lluita política per aconseguir una societat sense diferències socials i econòmiques i la lluita per millorar dia a dia les condicions de vida i de treball del proletariat.

Fets més importants→ La tendència més esquerrana de F. Largo Caballero s'imposà la línia moderada de J.Besteiro i el partit s'inclinà cap a l'esquerra, impulsà la unitat d'acció amb anarcosindicalistes i comunistes i participà en la revolució del 1934.

→Durant la guerra civil de 1936-39 F.Largo Caballero i J.Negrín presidiren sengles governs de coalició. A l'exili, s'imposà la línia moderada d'I.Prieto i, a partir del 1950, R. Llopi.

La Garriga

→Partit inexistent a La Garriga durant la guerra civil.

FAI

Federació Anarquista Ibèrica

Fundació→Organització que volgué reunir tots els grups anarquistes de la Península Ibèrica, constituïda clandestinament pel juliol de 1927 al Saler, València. Fou el producte d'una iniciativa del Segon Congrés de la Federació Nacional de Grups Anarquistes d'Espanya i la Unió Anarquista Portuguesa.

Ideologia →La tendència anarquista era partidària de les accions armades contra la dictadura i va apareixer petits grups que convergiren el 1927 en una sola organització: FAI, que tenia per ideòleg Diego Abad de Santillán.

→Grup reduït, d'un centenars d'afiliats, que intentaven donar contingut anarquista al sindicalisme.

→Amb el temps, va aglutinar tota la família anarquista i es va convertir en una podersa organització que va arribar a controlar la CNT.

→Mancada d'un funcionament orgànic regular, els primers anys republicans no aconseguí de reunir totes les tendències anarquistes existents.

Fets més importants →Aassolí un ampli acord en l'oposició decidida al grup anarcosindicalista que havia dirigit la reorganització de la CNT en 1930-31.

→La lluita entre els trentistes i la FAI acabà amb la conquesta dels llocs directius de la CNT pels faistes.

→Molts dels esdeviments en què participà, durant aquest període, fou juntament amb el sindicat de la CNT.

La Garriga

→La FAI ocupà un lloc predominant en el Comitè local de Milícies a La Garriga. Organisme polític, militar i també legislatiu i executiu.

→Responsables de la FAI i també la CNT denunciaren les matances indiscriminades, venjances d'uns sobre els altres.

→En molts dels esdeveniments importants que hi era present el sindicat de la CNT, també podem pensar que la FAI hi era. Només que tenia menys importància i quedava al fons.

POUM

Partit obrer d'Unificació Marxista

Fundació → Partit nascut a Barcelona el 29 de setembre de 1935 de fusió del Bloc Obrer i Camperol i de l'esquerra comunista.

Ideologia → Partit polític de caràcter comunista autònom, no integrat a la Internacional Comunista. Els principis bàsics de la unificació foren la lluita per la revolució democràtico-socialista mitjançant la presa del poder per la classe obrera i la instauració transitòria de la dictadura del proletariat; la formació d'un front únic dels treballadors a través de l'Aliança Obrera i l'atracció o neutralització de la petita burgesia i dels camperols; la unificació sindical i la formació d'un sol partit marxista. S'oposà a la política del front popular, tot i que signà els pactes electorals de Front Popular i de Front d'Esquerres de Catalunya pel qual obtingué acta de diputat el seu secretari general, Joaquim Maurín.

Fets més importants → Iniciada la guerra civil de 1936-39 i fins a mitjan 1937 participà en tots i cadascun dels organismes polítics i administratius de la Catalunya autònoma i en el govern de polític, Andreu Nin. Participà des del primer moment en el front de guerra d'Aragó amb diverses unitats que formaren la 29 divisió de l'Exèrcit de l'Est comandada per Josep Rovira.

→ El juliol de l'any 1936, després de l'aixecament militar, surten des de Barcelona cap al front d'Aragó una columna del POUM.

→ Xocà obertament amb el PSUC-PCE, que aprofità els fets de Maig del 1937 per desenvolupar al màxim la seva tesi d'una sola organització comunista i, sota la falsa acusació de trotskisme i de feixisme, desencadenà una forta ofensiva contra el POUM, que significà l'assassinat del seu secretari.

→ El dia 3 de maig de 1937, s'iniciën els fets de maig a Barcelona, amb l'enfrontament de forces anarcosindicalistes i del POUM contra les forces de seguretat del govern català i del PSUC.

La Garriga

→ El POUM no fou la causa principal dels fets de maig, malgrat que en fou la principal víctima.

→ En el consell municipal de començaments de 1937, a la reunió de l'Ajuntament del dia 4 de gener per constituir el nou ajuntament, hi van ser presents les organitzacions polítiques i sindicals existents a La Garriga, però no hi fou representat el POUM, ja que no estava organitzada a la població.

→ En els fets de maig de la Garriga el POUM no hi era organitzat.

UNIÓ DE RABASSAIRES

Sindicat agrari

Fundació→L'any 1922 es va crear a Catalunya la Unió de Rabassaires, sindicat de la pagesia.

Ideologia→Sindicat agrari que representava els interessos de la pagesia catalana que conreava la terra mitjançant el contracte de la rabassa. La rabassa era la cessió d'una extensió determinada de terra per el conreu de vinya (i altres conreus) durant un període determinat, en funció de la vida dels ceps, tot i que, a la pràctica, normalment esdevenia indefinit, a canvi de pagar una part de la collita en diners o en espècies.

→La unió de Rabassaires va defensar el programa de millores bàsiques per a la pagesia rabassaire i el seu accés a la propietat de la terra.

→Va arribar a tenir molta influència al camp català i es va situar en l'òrbita del republicanisme d'esquerres.

Fets més importants→Sindicat unificat a Esquerra Republicana de Catalunya durant el conflicte civil (1936-39).

La Garriga

→L'abril de l'any 1936, a La Garriga hi havia 60 afiliats al sindicat de Rabassaires.

→El 16 de desembre de 1936 l'Ajuntament es reuní en sessió i s'aprovà la proposta de la Conselleria de Proveïments on els Rabassaires havien de nomenar un representant i la construcció d'un local magatzem per la utilització dels Rabassaires.

→El dia 4 de gener de 1937 va quedar constituït el nou Ajuntament, on la unió de rabassaires, i el seu representant Vila, ocupà el càrrec de quart alcalde.

→El dia 22 de juliol, en la nova sessió de l'Ajuntament, en el repartiment de conselleries l'agricultura i forestal quedà en mans dels Rabassaires.

→El 22 d'octubre es feia el lliurament d'una notificació del Consell Municipal al President del Sindicat de Rabassaires oferint-los un segon lloc per a la seva representació al consistori. Naturalment els Rabassaires van acceptar.

Sindicat agrícola de la Garriga

Ideologia i fundació→Sindicat agrícola local, de La Garriga, que inentava representar els drets i els deures del camperolat. Volia representar i defensar els interessos de tots aquells que treballaven en el camp.

Fets més importants→En el cens de propietaris i conreadors, fet d'acord amb la Llei de Contractes de Conreu i lliurat per l'Alcaldia a l'Ajuntament de Granollers, el dia 11 d'abril de 1936, consta que dels 88 conreadors censats, 28 pertanyien aquest sindicats agrícola local.

5. CONCLUSIONS

Conclusions de l'estructura social de La Garriga durant la guerra civil

La població garriguenca estava dividida en sectors de producció segons on i de què treballaven. És a dir, la població estava dividida en el sector primari, en el sector secundari i en el terciari segons on treballaven però dins d'aquests hi havia classes socials de diferents tipus segons si eren propietaris o eren simples jornalers sense cap propietat.

El sector primari estava format:

37 Propietaris (aquells que posseïen grans extensions de terreny)

88 arrendataris o rabassaires (60 formaven part del sindicat de Rabassaires)

36 Jornalers

51 ramaders propietaris

Amb un total aproximat de 220-260 treballadors.

El sector secundari estava format per:

205 obrers industrials

La resta treballava d'artesans

Amb un total aproximat de 300 treballadors.

El sector terciari estava format per:

Tota la gent que treballava en els serveis com: el comerç, el transport,
l'ensenyament...

Amb un total aproximat de 400 treballadors.

En conclusió, aproximadament hi havia un total de 1000 persones de la població que treballaven, que formaven part de la població activa. D'aquests 1000 treballadors, 36 eren jornalers del camp i uns 205 obrers de la indústria. Per tant, un aproximat 24% de la població activa estava format per assalariats que no posseïen cap propietat, sector on tenia molta importància sindicats d'arrendataris i sindicats com la CNT en la indústria. Podem assegurar que la major concentració de la població garriguenca es trobava en el grup de petits, mitjans propietaris i arrendataris que treballaven els seus propis conreus per subsistir, pel seu propi consum. I un tant per cent molt més petit eren grans propietaris. Resumint, l'estructura de La Garriga, durant la guerra civil, constava de petits i mitjans propietaris majoritàriament i amb menys importància grans propietaris i jornalers del camp i la indústria.

La població catalana l'any 1936, al començament de la Guerra, era, aproximadament, de 2.920.786 persones. Una gran part d'aquesta treballava com jornalers en el sector secundari (entre 1.761.031-1.659.511 de persones). De les quals més de la meitat eren homes i un tant per cent molt més inferior estava format per obreres femenines. Aquests obrers no eren propietaris i, molt d'ells treballaren en les indústries de guerra que es crearen per afrontar les necessitats del conflicte i alhora per prendre mesures contra l'atur creixent. Tant el sector primari com el sector secundari tenien un nombre de treballadors similar, i també era superior i predominava el sexe masculí.

Podria semblar, doncs, que el balanç per sectors d'activitats de La Garriga i Catalunya tenia semblances. Cal dir però que Catalunya tenia un major nombre de jornalers industrials i agrícoles. Persones sense cap propietat que treballaven per aconseguir un salari mínim en el camp o la indústria.

L'ampliació del sector terciari, sector dels serveis, s'esdevingué en els dos territoris, és a dir, tant a escala nacional com a escala local.

En resum, l'estructura social de Catalunya i La Garriga durant la guerra civil tenien semblances. La majoria de la població eren petits propietaris o jornalers, sobretot a Catalunya a causa de la industrialització que patí alguns territoris. O treballadors del sector de serveis, sector creixent de l'època. Però no predominaven els grans propietaris, amb grans extensions. Cal recordar que a nivell nacional existia la burgesia, sobretot la petita i mitjana burgesia. I amb poca importància les grans famílies burgeses. En general, i amb major influència hi havia obrers i camperols a les dues zones.

Conclusions de les tendències polítiques i sindicals a La Garriga durant la guerra civil

Per aconseguir treure les conclusions de les tendències polítiques i sindicals aniré analitzant partit per partit, la seva evolució en el marc de Catalunya i en el marc de La Garriga. I un cop analitzats tots podré explicar les conclusions finals.

Esquerra Republicana de Catalunya, un partit d'esquerres, va ser el partit dominant de tota Catalunya. Encara que va perdre el poder, la seva prioritat era defensar la victòria militar per després poder dur a terme una reforma social. Per tant, aquest partit d'esquerres va ser el més votat a les eleccions de febrer de 1936, doncs i per això, afirmem que era segurament la tendència predominant de tota Catalunya. Pel què fa a La Garriga, Esquerra Republicana de Catalunya, no era el partit polític principal, i no guanyà les eleccions de febrer de 1936, les quals foren guanyades pel Front d'Ordre, coalició de les dretes. Però un cop començà el combat, factor determinant, augmentà la seva influència com a la resta de Catalunya. Per tant, podem afirmar que globalment a escala del país sobresurten les tendències de l'Esquerra Republicana però en concret a La Garriga, en àmbit local, no abans de proclamar-se la guerra però un cop després sembla que va esdevenir un partit important.

El sindicat de treballadors, Confederació Nacional del Treball, és segurament la força més important a Catalunya durant el conflicte, ja que en començar la revolució social, la Generalitat, va passar a mans de la CNT. En aquesta situació, el poder de la Generalitat era gairebé inexistent. Amb la finalitat de controlar aquests excessos es va crear el Comitè Central de Milícies Antifeixistes (CCMA) que va estar controlat per la CNT-FAI. A la localitat de La Garriga, el sindicat de la CNT també va tenir un lloc predominant. Arribà a presidir l'Ajuntament durant una bona època. Però tant a La Garriga com a la resta de Catalunya a finals de l'any 1937, després dels fets de maig, l'organització començà a perdre importància, i es quedaren en minoria. Per tant, la CNT fou un sindicat molt important, segurament la força principal, sobretot a principis de la guerra civil.

La UGT, la Unió General de Treballadors, al contrari que l'altre sindicat la CNT, va anar guanyant afiliats i importància a Catalunya durant el conflicte bèl·lic. El mateix succeï a La Garriga. Foren importants les seves obres, fins i tot ocupà un lloc de tercer alcalde durant un període de temps no massa llarg, encara que no era un partit localment molt ben organitzat. Així doncs, el prestigi i l'autoritat dels comunistes augmentà per llur disciplina interna i llur influència dins l'exèrcit republicà des de la militarització de les milícies, llur postura d'ajornament de la revolució per a després de guanyar la guerra satisferia una bona part de les classes mitjanes, anticonetistes i receloses davant l'onada proletetària. Això portà que l'any 1937 la UGT arribà a superar en el nombre d'afiliats a la CNT.

El Partit Socialista Unificat de Catalunya patí un notable creixement, i a nivell nacional, juntament amb la CNT, representà la força més important que volia dur a terme la reforma social. Després dels fets de maig l'ascens dels comunistes del PSUC va ser imparable fins a convertir-se en

la força política dominant a Catalunya. Com a la resta del País, a La Garriga, el PSUC va significar un membre molt important en els fets de gener (a Catalunya els fets de maig) adoptant una actitud decidida i arriscada i van assumir un paper d'enfrontament directe amb el Comitè. Fou sobretot a finals de l'embolic que el partit ocupà llocs valuosos i fins i tot presidí l'ajuntament local. En conclusió, el PSUC va augmentar la seva importància en els dos territoris. Esdevenint un partit molt important i perfectament organitzat.

El PSOE, un partit socialista que defensava els drets dels obrers va tenir una línia moderada durant la guerra. Ni a Catalunya ni a La Garriga va tenir un èxit gaire important. I no consta cap document que citi en cap moment que a La Garriga fos constituït aquest partit polític. El POUM, un partit de l'esquerra comunista, no tenia molta influència ni a Catalunya ni a La Garriga, on consta que ens els fets de maig no hi era organitzat. En àmbit nacional, va ser bàsic el xoc obert entre ells i els PSUC. Tal i com hem dit, el POUM no era la principal organització política dintre de Catalunya ni de La Garriga.

Pel què fa a la FAI, la Federació Anarquista Ibèrica, fou un grup associat a tots els fets de la CNT, i per tant també va perdre transcendència durant el període citat. Tot i això s'ha de dir que era més extremista i que a La Garriga no tenia tanta influència. El sindicat de la Unió de Rabassaires també va estar associat a tots els fets d'Esquerra Republicana. Tenia gran importància en el sector primari amb els pagesos amb contracte d'arrendataris. A La Garriga era el principal sindicat en el camp. I va arribar a ser primordial en fets com els de maig (gener dintre la localitat) o fins i tot va ocupar bons càrrecs a l'Ajuntament. És a dir, la Unió de Rabassaires va ser un sindicat important sobretot en l'àmbit del camp i que va unir les forces amb Esquerra Republicana, per lluitar per una classe social justa. Aquest sindicat tenia una gran importància i així ho va demostrar. També cal esmentar, que a La Garriga, existia un sindicat agrícola local -Sindicat Agrícola de la Garriga-.

En conclusió, la tendència política predominant a escala nacional és l'Esquerra Republicana, partit que dominà i que guanyà les eleccions del febre, abans de la guerra civil. Però curiosament sembla que a La Garriga, la tendència és més de dretes, -de la lliga- partit dissolt just abans de la guerra, ja que aquest guanyà les mateixes eleccions. Tot i així, un cop proclamant l'estat de guerra, l'Esquerra Republicana augmentà la seva influència i importància en el poble. És important remarcar que la CNT fou considerada una força política amb magistral importància durant el conflicte juntament amb el PSUC que acabà segurament en millors posicions. Finalment, podem afirmar que La Garriga té un comportament de tendències més dretanes que el global de Catalunya anterior a la batalla civil, degut possiblement a la seva concreta estructura social. Però un cop s'inicia el conflicte, les tendències polítiques de La Garriga i de la resta de Catalunya són semblants, a diferència del passat que a Catalunya guanyaven les esquerres i a La Garriga les

dretes. Això segurament pot voler dir que el factor que va determinar i distorcionar l'evolució política va ser la guerra, que va provocar una hegemonia artificial de les forces d'esquerra.

En conclusió, un cop comença la guerra civil les tendències polítiques de La Garriga i de Catalunya s'homogenitzant amb domini de l'esquerra. Encara que anteriorment La Garriga era dominada per partits dretans. Aquesta preferència de partits d'esquerra és a causa de la guerra que actua com a punt determinant aconseguint un poder en mans de partits d'esquerra.

Conclusions Finals

Durant el conflicte, La Garriga va tenir unes tendències polítiques similars o iguals que la resta de Catalunya? Doncs sí, els dos territoris van estar governats per els mateixos partits i la seva influència va ser semblant i equilibrada. Un cop esclata la guerra, la influència esquerrana esdevé la tendència més important i Esquerra Republicana de Catalunya presideix l'Ajuntament i la Generalitat, corresponentment, en el període de la guerra civil. Altres partits, com el PSUC, Partit Socialista Unificat de Catalunya, o el sindicat CNT, Confederació Nacional de Treballadors van mantenir una posició molt important i destacable.

D'altra banda, a l'estructura social, trobem que també hi ha semblances entre La Garriga i Catalunya. Ambdós llocs estan caracteritzats per gran presència de petits i mitjans propietaris o arrendataris de terres. A Catalunya també destaquen els jornalers, els treballadors de les fàbriques, cosa que no succeix a La Garriga pel seu petit nombre de indústries.

No obstant és curiós afirmar que a La Garriga abans de proclamar-se el conflicte bèl·lic les tendències polítiques eren més de dretes. Fins i tot les eleccions durant la Segona República eren guanyades per partits de dretes, com la Lliga o el Front d'Ordre. La clau per comprendre l'evolució dels esdeveniments polítics i sobretot l'evolució de tendències per part de la població és, en bona mesura, l'estructura social i sobretot la influència de la Guerra com a tal. La guerra va actuar com a factor determinant en l'evolució política del poble. Va provocar una hegemonia artificial de les forces esquerranes, domini d'Esquerra Republicana de Catalunya, coincidint amb el domini polític de la nació, de Catalunya.

Es pot afirmar que durant la guerra civil, 1936-1939, La Garriga va tenir un comportament polític igual que el de la resta de Catalunya. La tendència esquerrana va dominar, i partits com Esquerra Republicana de Catalunya, Confederació Nacional del Treball o els socialistes del PSUC van tenir gran importàcia en l'evolució política. Malgrat la tendència dretana anterior al conflicte, l'estructura social no fou el factor que determinà el canvi sinó que fou la mateixa guerra la qual actua coma factor principal per esquerranitzar a la població i aconseguir hegemonitzar la política local amb la política de la resta del país, de Catalunya.

6. VALORACIÓ PERSONAL

El desig de conèixer el nostre passat és una necessitat que tinc, únicament és que m'interessa conèixer l'explicació global del meu i del nostre passat que expliqui el nostre present i ens aconselli respecte el futur. Aquest és el principal motiu de triar la història com a tema global del meu treball.

Em vaig plantejar el treball de recerca amb un cert aire de repte, quina petita aportació podia fer jo, Patrícia Bassa, en una ciència com la història? Bé, no sé si he aconseguit el meu propi desafiament, però s'ha intentat i això crec que és la millor satisfacció un cop acabat l'estudi. Poder dir que has inentat fer una contribució per millorar o per augmentar el coneixament humà. Malgrat que la veritable història és irrecuperable, i sempre hi ha una petita objectivitat del historiador, jo he intentat basar-me en les meves proves sense tenir en compte les meves tendències de personalitat. I va ser d'aquests dos objectius que vaig plantejar-me la hipòtesi i tot el cos de l'estudi, però mai sense deixar de complir-los. Volia intentar fer una petita, minsa aportació sempre amb l'objectivitat per damunt de tot.

Especial atenció vaig prestar a la història política, segurament perquè m'interessa i la trobo decisiva. Llavors, un cop fet el raonament, ja estava preparada: mans a la massa i a treballar fort per tirar endavant aquesta feina. Lectures, resums, contextos històrics per situar-me i finalment de cara a contestar aquella resposta que tant cercava. No m'ha estat una tasca simple, sinó que m'ha robat hores i hores. Malgrat tot no n'estic descontenta i ara, ja acabat, és quan entenc la veritable funció. No és un simple treball, és el meu treball. I això és molt important, i jo personalment comprenc aquest objectiu ara, en els últims retocs i quan ja està fet.

He investigat sobre un tema, i n'he extret conclusions. Aquesta és la característica més rellevant d'un treball de recerca. Jo he consolidat i desenvolupat molt l'estudi d'un tema i el mètode d'estudi. I crec que em pot ser molt útil i necessari en la vida com estudiant.

Gràcies al treball de recerca, un cop avaluada la meva feina, considero que en trec pofit, sobretot per la tesi que més he defensat: que he fet la meva petita aportació al món del coneixament històric, i reitero la meva petita aportació.

7. BIBLIOGRAFIA

- ARGILÈS, Rosa Maria- CASELLAS, Àngels- CUCURELLA, Santiago- DOMÍNGUEZ, Manuel- FERRANDO, Fina- FORNÉS, Quim- PÉREZ DE ROZAS, J.L.- RAMISA, Maties, *Història*, ed. Casals, Barcelona, 1998
- BENZEKRY FORTUNY, Albert, *La Garriga dia a dia*, La Garriga, 1994
- BUXADERA, Imma- GARRIGA, Joan- PLANAS, Jordi, *Història contemporània del Vallès Oriental*, ed. E. Rourich, 1993
- GARRIGA, Joan, *Revolta i guerra civil a la Garriga (vallès oriental) 1936-1939*, ed. L'Aixecador, 1986
- JACKSON, Gabriel, *La República española y la guerra civil*, ed. Crítica, Barcelona, 1976
- MAURÍ SERRA, Josep, *Història de la Garriga*, ed. Romargraf, Barcelona, 1954
- PITARCH, Ismael, *La generalitat de Catalunya, I. Els governs*, ed. Undarius, Barcelona, 1976
- Riquer PERMANYER, Borja, *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans: de la gran esperança a la gran ensulsiada 1930-1939*, ed. Enciclopèdia catalana, Barcelona, 1995
- SESE, Jaume, *Lloc de pas, síntesi històrica de la Garriga*, ed. Rourich.

8. ANNEX DOCUMENTAL

Dades estadístiques corresponents als anys 1936, 1937 i 1938, per sexe, estat civil, edat i lloc de procedència, segons el padró de l'impost de cèdules personals

Anys 1936

1. Cens total a partir de 14 anys: 2118 persones

2. Sexe

Homes:1037

Dones:1081

3. Edat

	Homes	Dones	Total	
14-19	59	48	107	5.05%
20-24	108	113	221	10.43%
25-29	134	129	263	12.41%
30-34	120	111	231	10.90%
35-39	106	110	216	10.19%
40-44	90	117	207	9.77%
45-49	110	100	210	9.91%
50-54	94	123	217	10.24
55-59	66	72	138	5.80%
60-64	63	60	123	8.73%
65-+65	87	98	185	8.73%
	1037	1081	2118	99.94%

4. Estat civil

	Solters	Casats	Vidus
Homes	317	660	60
Dones	264	660	157

5. Origen de la població

Circumscripció de Barcelona	1734
Circumscripció de Girona	105
Circumscripció de Lleida	64
Circumscripció de Tarragona	37
Altres llocs	178
Total	2118

Any 1937

1. Cens total a partir dels 14 anys: 2020 persones

2. Sexe

Homes:962

Dones:1058

3. Edat

	Homes	Dones	Total	
14-19	77	84	161	7.97%
20-24	101	120	211	10.94%
25-29	124	113	237	11.73%
30-34	112	109	221	10.94%
35-39	90	113	203	10.04%
40-44	87	109	196	9.70%
45-49	94	87	181	8.96%
50-54	83	91	174	8.61%
55-59	48	69	117	5.79%
60-64	69	56	125	6.18%
65-+65	77	107	184	9.10%
	962	1058	2020	99.96%

4. Estat civil

	Solters	Casats	Vidus
Homes	296	608	58
Dones	306	608	143

5. Orígen de la població

Circumscripció de Barcelona	1670
Circumscripció de Girona	84
Circumscripció de Lleida	53
Circumscripció de Tarragona	37
Altres llocs	176
Total	2020

Any 1938

1. Cens total a partir dels 14 anys: 2642 persones

2. Sexe

Homes:1220 Dones:1422

3. Edat

	Homes	Dones	Total	
14-19	129	153	282	10.67%
20-24	125	161	286	10.82%
25-29	136	159	295	11.16%
30-34	139	141	280	10.59%
35-39	117	134	251	9.50%
40-44	114	134	251	9.50%

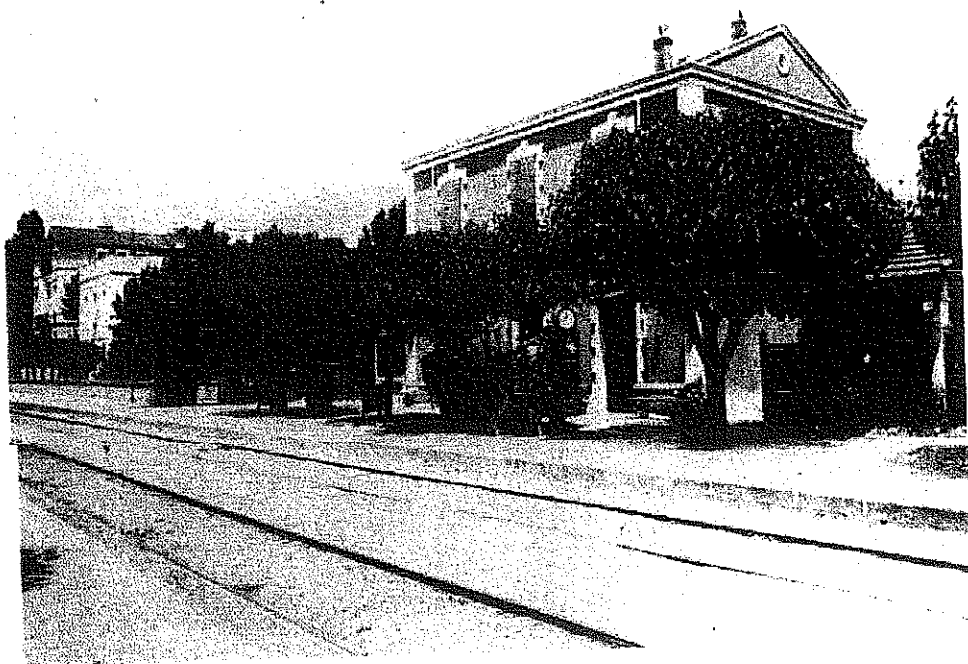
45-49	100	114	214	8.96%
50-54	96	108	204	7.72%
55-59	85	94	179	6.77%
60-64	75	79	154	5.82%
65-+65	104	150	154	9.61%
	1220	1081	2642	99.94%

4. Estat civil

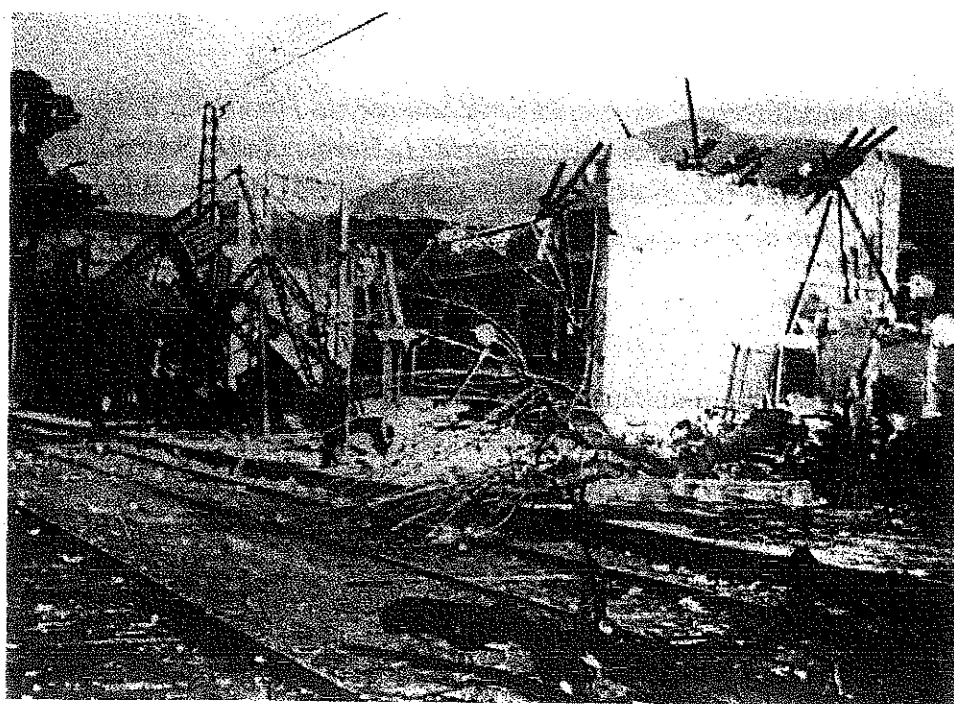
	Solters	Casats	Vidus
Homes	417	747	54
Dones	476	747	198

5. Orígen de la població

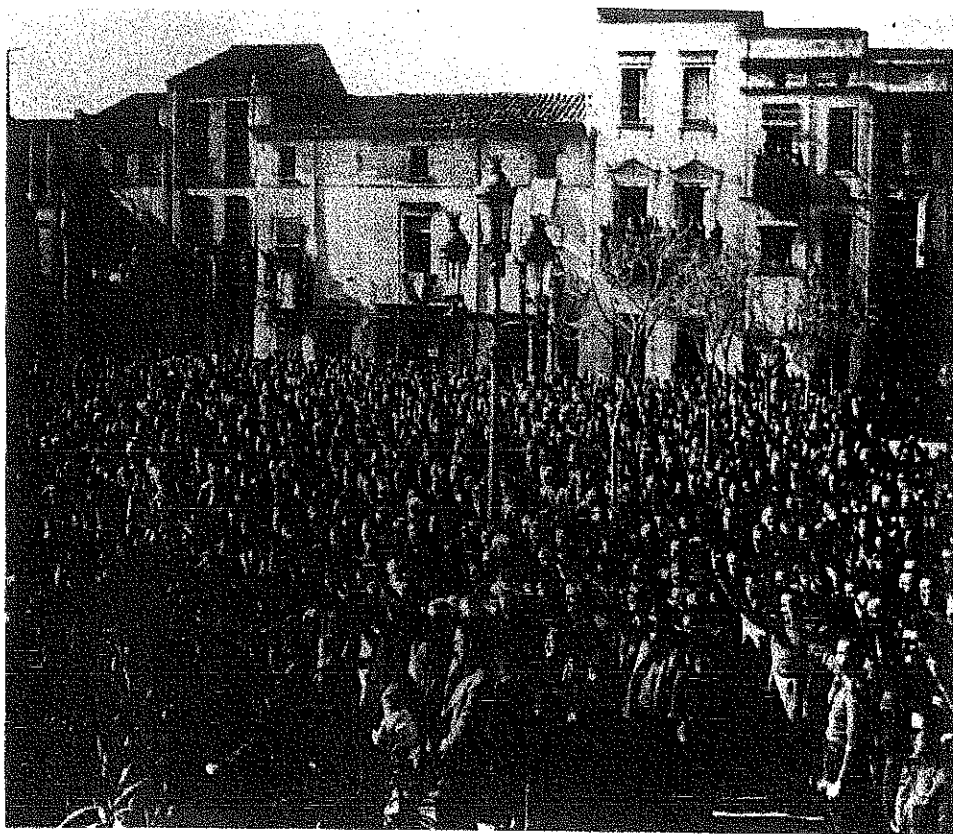
Circumscripció de Barcelona	2113
Circumscripció de Girona	115
Circumscripció de Lleida	75
Circumscripció de Tarragona	60
Altres llocs	279
Total	2642

Estació de ferrocarril de La Garriga

Estat en què va quedar l'estació de ferrocarril després el bombardeig

La plaça de l'Església plena de garriguencs de gom a gom per escoltar la santa missa després de l'entrada de les tropes del general Franco i en acció de gràcies per l'acabament de la guerra civil.

Missa de campanya a l'entrada de l'església dies després d'acabada la guerra

PACTE COL·LECTIU

establert entre els patrons del ram de Construcció de La Garriga
i l'organització obrera del mateix ram afecte a la C. N. T.

ESTIPULANT-SE

- 1.ª Els patrons del ram de Construcció de La Garriga s'obliguen a regoneixer, pels efectes de compliment de les presents Bases, el Sindicat Unic afecte a la C. N. T., sense que aquest regoneixement pugui significar que altres organitzacions obreres no tinguin dret a ésser regonegudes també per part dels patrons.
- 2.ª A La Garriga i el seu radi, els jornals del ram de Construcció seran:
Oficials paletes: Una pesseta amb cinquanta cèntims (1'50) l'hora; Peons: Una pesseta amb deu cèntims (1'10) l'hora; Aprenents de primer any: cinc pessetes (5) al dia; de segon any: set pessetes (7) al dia; de tercer any: nou pessetes (9) al dia; de quart any: onze pessetes (11) al dia.
- 3.ª La setmana de treball serà de quaranta quatre hores (44) i si no és exclusivament per la excepció d'un perill públic, en cap cas es podrà treballar hores de més sobre aquesta jornada setmanal.
- 4.ª Els patrons no podran acomiadar a cap obrer per causes de reducció de treball, puix si aquest escasseïja haurà d'ésser repartit equitativament entre tots els obrers de la casa. Tampoc es podran emprar, al ram de Construcció de La Garriga, cap obrer d'una altra localitat mentre i tant a La Garriga n'hi haigi en al·lur forçós.
- 5.ª Quan un patró envii a un obrer a efectuar treball fora del radi de La Garriga, ademés del sou diari, abonarà una pesseta amb vint-i-cinc cèntims (1'25) a títol de gratificació per desplaçament.
- 6.ª En tots aquells treballs executats dintre la humitat, com llimpiesa de pous, claveguera, etc., el patró proporcionarà a l'obrer el corresponent habillament impermeable, calçat de goma i altres efectes propis sempre del cas.
- 7.ª La primera setmana del mes d'agost de tots els anys, els patrons abonaran als obrers la setmanada íntegra amb els salaris corresponents dels 7 dies de festa que a dita setmana corresponen.
- 8.ª Els patrons es comprometen a emprar únicament a obrers que, sien d'una u altre organització obrera de les que puguin existir a la localitat acreditin però, ésser degudament associats.
- 9.ª El present Pacte Col·lectiu començarà a aplicar-se el dilluns, dia 22 de Juny del 1936, tindrà dos anys de vigència renovable per igual temps, si una de les dues parts signants no el denuncien 30 dies abans de la seva caducitat.

Barcelona, 4 de Juny del 1936

EL DELEGAT DE CONSELLERIA

Marian Pat

ELS PATRONS

**Pere Pareras
Francesc Alern
Pere Galbany**

PELS OBRERS (SINDICAT UNIC C. N. T.)

**Anselm Zapata
Joan Abelló**